DE VERLIEFDE JONGELING
(VERZAMELING HEUGEL TE PARIJS)

BIJDRAGEN VOOR EENE GENEALOGIE VAN HET GESLACHT STEEN

MUZIEK OP HET TERRAS
(NATIONAL GALLERY TE LONDEN)

78

DAME, OP DE LUIT SPELENDE
(WALLACE COLLECTION TE LONDEN)

78

BIJDRAGE VOOR EENE GENEALOGIE

Dirck Dircxz. Steen, trouwt driemaal:

1. Duyffgen Havicxdr.
2. Catryn Maartensdr.
3. (1576) Fytgen Quiryndr.

Uit het eerste huwelijk:

- Dirck Dircxz. Steen, brouwer.
- Jan Dircxz. Steen, geb. ± 1559, † 20 Juli 1625, brouwer, olieslager, steenbakker, trouwt tweemaal:
  1°. 19 Sept. 1587 Swaentgen Cornelisdr., † 1607;
  2°. 4 Juli 1619 Jacoba van Dam Jansdr.
  Uit het 1e huwelijk tien, Uit het 2e twee kinderen.
  - Dirck Jansz. Steen, geb. 1589, † 1633, tr. 1629 Marytgen Corssendr. van der Morsch. Zij hert. ± 1635 Jan David, instrumentmaker.
  - Cornelis Jansz. Steen, geb. 1591, tr. 6 Febr. 1633 Lysbeth Barentsdr.
  - Duyffgen Jansdr. Steen, geb. 1593.
  - Aeffgen Jansdr. Steen, geb. 1595, tr. 1638 Gerrit Henricxsz. Schuth, wedr. van Feytgen Aelbrechtsdr. van Duyrcant.
  - Marytgen Jansdr. Steen, geb. 1597, tr. 1632 Justus Livius (Joost Lievensz. de Rechte), zoon van Lieven Henricx, geb. 1607.
  - Catharina Jansdr. Steen, geb. 1600, tr. 23 Sept. 1632 Pieter Pietersz. v. Rhynsburch, speelman.
  - Soetgen Jansdr. Steen, geb. 1601, tr. 1630 Boudewijn Willemsz. van Hael.
  - Havick Jansz. Steen, brouwer, geb. 1603, † 1670, tr. 15 Nov. 1625 Elisabeth Capiteyns, dochter van Wybrant Thadeus Capiteyns.
  - Aeltgen Jansdr. Steen, geb. 1604, tr. 1°. 31 Aug. 1636 Dirck Lottensz. Gael, wijnkooper; 2°. 12 Juli 1646 Cornelis Pietersz. de Gilde, wedr. v. Maertgen Jaspersdr.
  - Annatgen Jansdr. Steen, geb. 1606, tr. 1629 Claes Lottensz. Gael, apotheker.
  - Jacob Jansz. Steen, geb. Oct. 1612, Medicinae doctor.
  - Jan Jansz. Steen.
- Pieter Dircxsz. Steen, geb. 1562, † voor 1594, tr. Machtelt Geryts van Tethrode, die in 1594 hertr. met den goudsmid Dirck Jansz. Strijcker.
- Neeltgen Dircxsdr. Steen, geb. ± 1563, tr. Jan Dircxsz. van Vesanevelt, olieslager.

VAN HET GESLACHT STEEN

- JAN STEEN, schilder, geb. te Leiden, omstr. 1626, begr. te Leiden 3 Febr. 1679,
  tr. 1°. te 's-Gravenhage 3 Oct. 1649 Margaretha van Goyen, dochter van den schilder Jan van Goyen.

  Uit dit huwelijk . . . .
  - Thaddeus Steen, schilder, geb. te 's-Gravenhage 6 Febr. 1651,
    tr. te Leiden 12 April 1682 Helena Smith.
    - Margareta Steen, geb. te Leiden 20 April 1685.
    - Christina Steen, geb. te Leiden 16 Febr. 1688.
  - Eva Steen, geb. te 's-Gravenhage 12 Dec. 1653.
  - Cornelis Steen, schilder, geb. te ? omstr. 1656, † voor 1697,
    tr. 1°. 7 Mei 1679 Maria (Hercules) Overlander, waarsch. een voordochter van Jan Steen's tweede vrouw.
    tr. 2°. 1681 Catharina van der Lindt, dochter van Hermanus van der Lindt en Elisabeth van Dam. Zij hertr. 1698 Willem van der Wal, wed^r^. van Geertruyd de Groot.
  - Catharina Steen.
  - Johannes Steen.

  tr. 2°. te Leyderdorp 22 April 1673 Maria van Egmont, wed^e^. van Nicolaes Hercules. Zij † 1687.

  Uit dit huwelijk . . . .
  - Theodorus Steen, geb. te Leiden 3 Juli 1674.
- Swaentge Agnes Steen,
  ongehuwd.
- Grietge Steen,
  tr. 1656 Vechter van Grieken.
- Catharina Steen,
  ongehuwd.
- Wybrant Steen, geb. ± 1638,
  wijnkooper,
  tr. te Leiden 29 April 1662 Catharyna de Voys, dochter van den organist Alewyn de Voys.
  - Alvinus Steen, geb. te Leiden 20 Aug. 1674.
  - Leonardus Steen, geb. te Leiden 26 Febr. 1678.

79

DE MUZIEKLES
(NATIONAL GALLERY TE LONDEN)

79

DE PIANOLES
(WALLACE COLLECTION TE LONDEN)

OORKONDEN

OUDSTE FAMILIELEDEN

ACTEN: 9 September 1567. Acte over Mees Havicxsz, die zijn zwager Dirck Stien laat insinueeren; o.a. over een „Olye molen by denzelven Dirck met zyn huysvrouwe ten huwelicke gehadt en des lange gebruyckt". De laatste had Mees Havicxsz in de gijzeling doen brengen. Prot. Not. Storm, Leiden.

5 Augustus 1574. Mees Havicxsz legateert aan de kinderen van Duyffgen Havicxdr., zijn overleden zuster, gewonnen bij Dirck Dircxsz Steen, f 400. Deze laatste was hertrouwd met Catryn Maertensdr. Not. J. van Hout, Leiden.

7 Juli 1576. Ondertrouwd te Leiden: Oude Dirck Dircxsz Steen met Fytgen Quirynsdr. van Leyden. Trouwboeken, Leiden.
N.B. Dirck Dircksz Steen, Curateur over den boedel van za. Jan Woutersz Steen en Geertruyd Jans, zijne huisvrouw, heeft in 1575 een huis getransporteerd aan Mr. Jan Simonsz Hyc, in 't Noordeinde omtrent 't Weeshuis, belend aan d'eene zijde Dirck Steen enz. (Uit papieren van de Weeskamer, Leiden).

25 Maart 1580. Havick Joostensz, Tinnegieter, is voogd over Jan (Dircxsz) Steen, out 21 jaren, Peter Steen, 18, Neeltgen Steen 17 jaren, onmondige naergelaten kinderen van Oude Dirc Dircxsz Steen en Duifgen Havixdr, beyde za: ged: De boedel moet gescheiden worden. Voogdijboek Weeskamer, Leiden.

4 Nov. 1580 wordt Jan Steen toegestaan reeds zelf zijne goederen te administreeren. ibidem.

15 Mei 1584. d'eersame Henrick Gerritsz Doe, goutsmit, poorter der Stede van Leyden, verclaert dat Pieter Dircxsz Steen, SCHILDER, poorter derselver stede van Leyden, continuelicken by hem comparant syn ambocht en conste van wercken in goudt en silver te snyden ende te steecken, gewrocht, geleert ende gearbeyt heeft.... en verwitticht hem by desen.... van een vry gesel te wesen. (Er volgt een gunstig getuigschrift). Gedaen binnen Leyden te mynen huyse de Fioleth. Prot. Not. W. C. Oudevliet, Leiden.

2 Sept. 1587 ondertrouwd, getrouwd 19 September 1587: Jan Dircxsz Steen van Leyden, vergezeld met Dirc Dircxsz Steen, zijn broeder: met Swaentgen Cornelisdr., mede van Leyden, vergez: met Maria Jansdr. In de Boch (Boog) haer moeder. 19 September 1587 maken Jan Dircxsz Steen, olislager te Leiden en Swaentge Cornelisdr. hun testament voor Not. W. v. Oudevliet.

1594. De Wed^e^. van den goudsmid Pieter Dircxsz Steen, Machtelt Geryts van Tethrode is hertrouwd met den goudsmid Dirck Jansz Strijcker. Weeskamer, Leiden.

1597. Men vindt in dat jaar genoemd Dirck Dircksz Stien, brouwer in 't Houffyser en Jan Dircksz Stien, Olyslager, zijn broeder. Weeskamer, Leiden.

1 Juni 1609. Ondertrouwd 1 Juni, getrouwd 4 Juli 1609 voor Schepenen te Leiden: Jan Dircxsz Stien, Olyslager van Leyden, Wed^r^ van Swaentgen Cornelisdr. vergezeld met Jan Dircxsz van Vesanevelt, mede Olyslager, zijn zwager (hij was gehuwd met Neeltgen Dircxdr. Steen) met Jacoba van Dam Jansdr., jonged^r^, mede van Leyden. Trouwboeken, Leiden.
(N.B. Bij het overlijden der eerste vrouw werd in de Voogdijboeken der Leidsche Weeskamer 27 April 1607 aangeteekend:
Twee voogden benoemd, Oomen van 's moeders-zijde over: Dirck, omtrent 18, Cornelis 16, Duyffgen 14, Aeffgen 12, Marytgen 10, Catharina 7, Soetgen 6, Havick 4, Aeltgen 3 en Annatgen één jaeren oudt, alle off daerontrent, naegelaten Weeskinderen van Swaentgen Cornelisdr van Leeusvelt za: gewonnen bij Jan Dircxsz Stien, Olyslager. (Havick, Jan Steen's Vader, is dus omstr. 1603 geboren).

20 Juli 1625 overleed te Leiden Jan Dircxsoon Stien, in sijn leven Brouwer en Olyslager. In den Inventaris, voor Not. P. J. van Leeuwen

te Leiden opgemaakt, worden als erfgenamen vermeld negen kinderen uit het eerste huwelijk (hierboven vermeld) en nog twee zoons uit het tweede huwelijk, Jacob en Jan. Jacob zou doctor in de medicijnen worden.
In den Inventaris komen voor: de helft in de Brouwerij „'t roode Hellebaert", op 't Delftsche Vliet. De andere helft behoorde den zwager van den overledene, Jan Cornelisz van Leeusvelt en de kinderen van Jacob Cornelisz van Leeusvelt.) een huis op de Breestraat, waarin hij overleden is, ¼ van een Steenplaats aan 't Valkenburger Veer.
N.B. 1615 heet Jan Dircxsz Steen, 55 jaren oud, Olislager en Steenbacker tot Leijden.
Uit de zeer uitvoerige en gecompliceerde afrekening zij vermeld, dat er na aftrek van vele schulden overblijft f 19.367 : 2 : 10.
De brouwerij was op f 10.000.— getaxeerd; het huis in de Breestraat op f 9.750. — ¼ der Steenplaats f 1185.—
een tuin buiten de Rhynsburger poort „ 650.—
een nieuw gebouwd huis en erf te Voorschoten ruim „ 671.—
't Huys en erff genaemt Ceuvelsteyn te Voorschoten ruim „ 732.—
een huis en erve op Marendorp te Leiden „ 1350.—
De inboedel wordt Havick Jansz toegepryseert voor f 112 : 16 : 9.
Alle kinderen onderteekenen dit stuk.

15 November 1625. Voor Schepenen te Leiden getrouwd:
Havick Jansz Steen, j.m. van Leyden, vergez: met Dirck Cornelisz [Steen], Coorncoper, zijn Oom,
met Elisabet Wybrantsdr. Thadeus [Capiteyns] j. dr., mede van Leyden, vergez.: met Grietgen Goverts, haer moeder.

N.B. Eerste huwelijk van haren Vader:
12 April 1586. Ondertrouwd voor Schepenen 28 Maert, getr. 12 April 1586:
Wybrandt Tadeus Capiteyns van Haerlem, vergez.: met Dirc van Egmondt, Notaris, en Pieter van Codde, scryver, met Willemtgen Adriaensdr. van Leyden,
vergez.: met Neeltgen Adriaens, haer zuster, en Marytgen Symonsdr., haer nichte. Ondertrouwboeken Leiden.

Derde huwelijk:
17 Juny 1606. Getrouwd voor Schepenen te Leiden: Wybrant Thaddeus Capiteyns, Clerc ter Secretarije der stadt Leyden, Wed^r^. van Lysbeth Huygendr, vergez. met Dirck Jansz Potterloo, zijn bekende, met Gryetgen Govertsdr j. dr. uyten Bryel, wonende alhyer, Govert Lenerts vader, Claes Dircxsz van Woerden, Oom. als boven.

6 Juni 1629. Huwelijksche Voorwaarden tusschen Dirck Jansz Steen, j. m. geholpen by Jan Cornelisz van Leeusvelt en Dirck Cornelisz van Leeusvelt, Coorncoper, syn Oomen, mitsgaders Cornelis Jansz Steen en Havick Jansz Steen, syne broeders, ende d'eerbare Marytgen Corssendr, j. dr, geass[t] met d'eerbare Jannetge Gysberts van der Does, Wed[e] van Cors Jansz van der Morsch, hare moeder, Gerrit Claesz Tel en Dirc Jacobsz van Banchem, hare Neven.
Keurig onderteekend: Cornelis Jansoon Steen en Havick J. Stien. Prot. Not. J. v. Vesanevelt.

1629 huwden te Leiden Claes Lottensz Gael (hij was apotheker) en Annatgen Jansdr. Steen. Zij woonden op de Breestraat en maakten 2 Aug. 1630 voor Not. van Vesanevelt te Leiden hun Testament, na reeds 28 Juny 1629 bij hem hunne huwelijksche voorwaarden gemaakt te hebben.

30 Aug. 1629. Testament van Cornelis Jansz Steen, Brouwer int Hellebaert op 't Delftsche Veer, ziekelijk van lichame. Not. P. D. van Leeuwen.

13 Juny 1630. Huwelijksche voorwaarden tusschen d'eersame Boudewijn Willemsz van Hael, geholpen bij d'eersame Claes Aertsz Ploy, Oom van 's-vaders zijde, en Jan Florisz van Wijngaerden, Oom van 's-moeders zijde, allen woonachtig te Woerden, en d'eerbare Soetgen Jansdr Steen, jonge dr, geass[t] bij d'eersamen Jan en Dirck van Leeusvelt, hare Oomen, en Dirck en Havick Jansz Steen, hare broeders. Mitsgaders Claes Lottensz Gael, haren swager (Not. v. Vesanevelt).

31 Maart 1632. ondertrouwd te Leiden Justus Livius (hij heet later altijd „de Rechte") bouckenbinder (later bouckvercoper) j.m. van Leiden, wonende in S[t] Pieters Choorstege, vergez. met Lieven Henricx, zijn Vader, op de Bredestraat, met Maria Jansdr Steen, j. dr van Leyden, wonende op de Bredestraat vergez. met Maertgen Corssendr, haer schoonzuster, Nieuwe Steech. Trouwboeken, Leiden. [De boekverkooper was 10 jaren jonger dan zijne echtge-

SERENADE
(RUDOLPHINUM TE PRAAG)

DE TEEKENLES

(VERZAMELING J. W. NIENHUYS TE BLOEMENDAAL)

noote]. Havick Steen was later voogd over zijn kinderen. Hij was de broeder van den schilder Jan Lievens, met wien Jan Steen groote vriendschap onderhield.

5 Augustus 1632. Huwelijksche voorwaarden van d'eersame Mr Pieter Pietersz van Rhynsburch, jongman, bruydegom, geadsisteert bij den E. Pieter Jansz van Rhynsburch, sijn Vader, mitsgaders Mr Jan Pietersz en Mr Mathijs Pietersz van Rhynsburch, sijne broeders, ende d'eerbare Catharyna Jansdr Steen, j. dr, geadsist[t] bij d'eersame Jan en Dirck Cornelisz van Leeusvelt, hare Oomen mitsgaders Dirck en Havick Jansz Steen, hare broeders, en Claes Lottensz Gael, en Joost Lievensz de Rechte, hare swagers. De acte wordt opgemaakt in de Brouwerij van het Roode Hellebaart (dus bij Havick Steen). Not. v. Vesanevelt, Leiden. Dit huwelijk werd 23 Sept. 1632 voltrokken.
NB. Al deze Rhynsburchs waren musici; speellieden. Men moet over dat „speelman" niet gering denken, de beste musici waren in dien tijd „speellieden". De meester van Sweelinck, over wien wij nog steeds een bijdrage van Dr Scheurleer verwachten, was een der Haarlemsche Stadsspeellieden. Jan Pietersz van Rhynsburch was reeds jeugdig, in 1617, tot ordinaris organist in de Pieterskerk benoemd. Hij had een jaar (1616—1617) bij Sweelinck te Amsterdam het orgelspel enz. geleerd.
Matthijs van Rhynsburch was later een niet onvermogend man: in 1653 bezat hij een buitentje met paard en wagen, hoenders, eenden en duiven.

21 Januari 1633. Ondertrouwd voor Schepenen te Leiden: Cornelis Jansz Steen, j. m., van Leiden, wonende Hoogelandsche Kerkgracht, met Lysbeth Barentsdr wonende te Noortwijk. Getrouwd 6 Febr. 1633. Trouwboeken, Leiden.

28 Febr. 1633. Testament van Marytge Jansdr Steen, huysvrouw van Justus Livius, Bouckvercoper. Not. P. D. van Leeuwen, Leiden.

20 Juny 1633. Marytge Corssendr van der Morsch Wed[e] van za: Dirck Jansz Steen, levert aan den Notaris over den Inventaris van de clederen, juwelen, harnas en geweer enz. door haren man nagelaten.
Ook nog: een Silver Blasoen, daerop staat:
Lieffde is 't fondement, met een silver raecxgen.
Voorts kleeren enz. en een heele bibliotheek waarin vele interessante boeken, o.a.:
een geschreven bouck vol reffereynen off gedichten
noch een bouck met eenige geschreven liedekens
noch een out geschreven lietbouck
alle de spellen van Brederode
een Narreschip
Lusthoff met liedekens, gedruckt
Lingua, dat is de Tonge, door Erasmus
Souterliedekens
den Gulden Winckel
Celestina betreffende de Plumstryckers en Coppellersen, Lucius Apulejus van den Gulden Esel
Noch een partefolium met verscheyde gedichten.
Een en ander wordt door de broeders en zusters als legaat aanvaard en de Wed[e] hiervoor gequiteerd.
Ook nog twee huizen op 't Slootgen Goods, rentebrieven enz. Not. van Vesanevelt, Leiden.

1 Maart 1635. Havick Jansz Stien, Joost Lievensz de Rechte, (en al de verdere erfgenamen van Jan Dircxsz Stien) verklaren dat zij in 't gemeen bezeten hadden 2 huisjes buiten de Zijlpoort. Nu scheiden zij, na loting, in der minne. Het lot is gevallen op Dirck Jansz Steen. Maar hij is overleden en nu krijgt zijne weduwe ze, Marytge Corssen van der Morsch, alsnu getrouwd met Jan David, geometrisch instrumentmaker. Not. v. Vesanevelt.

31 Augustus 1636 huwden Dirck Lottensz Gael (wijnkooper) wonende in de Nieuwe Steeg, met Aeltgen Jansdr Steen, wonende Bredestraat, geassist[t] met Lysbeth Wijbrandts Capiteyns, haar schoonzuster, op de Vliet. 13 Augustus 1636 maken zij huwelijksche voorwaarden, hij geassist[t] met Nicolaes van Swaenswijck, sijn Oom, en Adriaen Lourensz Gael, sijn Neeff, en zij geassist[t] met haren Oom Dirck Cornelisz van Leeusvelt, Havick Jansz Steen, Joost Lievens de Rechte en Pieter Pietersz. Zij brengt f 5112 mede. Not. v. Vesanevelt.
N.B. 12 July 1646 ondertrouwde Aeltgen Steen, Wed[e] van Dirck Gael, wonende in de S[t] Pieters Choorsteech met Cornelis Pietersz de Gilde, Wed[r] van Maertgen Jasperszdr, woonende op de Langebrugge, vergez. met Bartholomeus Pietersz Thoornwyck, syn Cousyn, op den Nieuwen Rhijn. Inteekenregisters, Leiden.

8 April 1638. Jacob Jansz Stien, bejaarde

Soon van wijlen Jan Dircxsz Stien, in syn leven Olyslager, gewonnen bij Jacoba Jansdr van Dam, beyde za: ged: was geboren in October 1612, en dus nu over de 25 jaren oud. Dit verhaalt de vrouw van Dirck Cornelisz van Leeusvelt. Not. van Vesanevelt.

30 Juny 1638. Huwelijksche voorwaarden van de E. Gerrit Henricxsz Schuth, Wed[r] van za: Feytgen Aelbrechtsdr van Duyrcant, geholpen bij den eersame Henrick Gerritsz Schut, ter eenre, en de eerbare Aeffgen Jansdr Stien, j. d[r], geadsis[t] bij de eersame Dirck Cornelisz van Leeusvelt, hare Oome, Havick Jansz Stien, hare broeder, Joost Lievensz de Rechte, hare swager, Mr. Pieter van Rhijnsburch, Claes Lottensz Gael en Dirck Lottensz Gael, mede hare swagers. Gedaen ten huyse van Aeffgen Jansdr Stien, op de Bredestraet. Not. van Vesanevelt, Leiden.

10 Maart 1639. Testament van Gerrit Hendricksz Schut en Aeffgen Jansdr Steen. Havick Jansz Steen is getuige. Not. van Vesanevelt. Leiden.

17 Maart 1632 maakten zij reeds huwelijksche voorwaarden bij den familie-notaris J. van Vesanevelt.

2 April 1639. Jacob Jansz Steen, bejaerde (voljaarde) Soone van Jan Dircxsz Steen en Jacoba Jansz van Dam, beyde za: ged: is erfgenaam van zijn Oom Claes Jansz van Dam, in zijn leven lakenkooper. Hij treedt ook op voor zijn broeder Jan Jansz Steen en laat de schulden aan dien Oom voor geleverd laken opvorderen. Notaris als boven.
Nog verscheidene Acten, die hij steeds met een prachtige zwierige handteekening versiert.
24 April 1641 krijgen deze twee halve broeders van Havick Jansz Steen hunne goederen van de Weeskamer en verklaren in alles geheel voldaan te zijn. Not. van Vesanevelt.

De volgende Acte geeft ons omtrent de familie Steen nog eenige belangrijke ophelderingen:

27 September 1639. Havick Jansz Stien, brouwer, Jan Davidt, Instrumentmaecker, getrout met Maria Corssensdr van der Morsch, eertijts Wed[e] en de erffgen[e] van Dirck Jansz Stien, za:, Gerrit Hendricksz Schut, Olyslager, als man en voocht van Aeffgen Jansdr Stien, Joost Lievens de Rechte, Bouckvercooper, getrout met Marijtgen Jansdr Stien, M[r] Pieter van Rhynsburch, te wijve hebbende Catharyna Jansdr Stien, Dirck Lottensz Gael, getrout synde met Annatge Jansdr Stien en Soetge Jansdr Stien, Wed[e] van Boudewijn Willemsz van Hael za: alle erffgenamen van Jan Dircksz Stien, haerl: vader en Cornelis Jansz Stien, haerl: broeder, beyde za: ged: verclaren, dat sy tot 1630 toe hadden onverdeelt gelaten 6 huizen en erven met 1/4 part eener Brouwery op de Delftsche Vliet, genaemt „het Hellebaert" (en dat nu die kwart van de Brouwerij het eigendom is van Havick Jansz Steen, en dat zij ten vollen daarvan voldaan zijn.) Allen teekenen. Not. J. van Vesanevelt, Leiden.
N.B. De hierin genoemden Dirck Jansz Steen en Marytgen Corssensdr van der Morsch maakten, de man „sieckelijck in een stoel" voor Not. van Vesanevelt 20 Juni 1633 hun Testament. Deze broeder van Havick legateert aan elk zijner negen heele en halve broeders en zusters f 450.

12 April 1651. D[r]. Jacobus Steen verzoekt ter Weeskamer vruntlyck aan Maerten Pietersz van de Velde en Adriaen Lourisz Gael „dat sy de voochdye over de goederen van hem „en van Jan (Jansz) Steen syn broeder souden „believen waertenemen". Memoriaal Weeskamer, Leiden.
Zij hadden van Jan Jacobsz van Dam geërfd.

23 July 1666. Petrus van de Velde, med. doct. medevoogd, en Hendrick Brasser, Notaris, als administrateur van de goederen van D[r]. Jacobus Steen, nagelaten zoon van Jan Steen enz. Administr. boek Weeskamer, Leiden.
Deze D[r]. Jacob Steen, Oom van Jan Steen, werd, hoewel 10 jaren ouder dan deze, tegelijk met den schilder Student aan de Leidsche Universiteit.

HAVICK JANSZ STEEN

Onder de honderden gegevens over Jan Steen's Vader neem ik maar een gedeelte over, het geheel geeft een voldoenden indruk van de levensomstandigheden van dezen man, die zeker niet met geheele instemming gezien heeft, dat zijn oudste zoon een geheel anderen weg insloeg dan hij gewenscht had. Liefst had hij hem toch ook brouwer in den Hellebaert gezien. Maar toen alle pogingen faalden, en de brouwerijen van Jan Steen te Delft verliepen en waarschijnlijk vader Havick een aardigen duit gekost hadden, liet hij Jan zijn eigen gang gaan.

83 SCHILDERSATELIER (De Teekenles)

(VERZAMELING A. REIMANN, DENEMARKEN)

83

DE PANNEKOEKBAKSTER
(VERZAMELING HAGA TE NIVA)

84

Uit de gegevens, te Haarlem gevonden, zou men opmaken dat de vader den zoon daar niet te rijkelijk bedacht. Maar hij had nog een anderen zoon, Wybrand, over wien later, die hem waarschijnlijk meer verdriet bereidde en meer kostte. Èn testament èn boedelscheiding bewijzen, dat vóór zijn dood de vader in den oudsten zoon zijn volledig vertrouwen herwonnen had.

Uit de collaterale Successie registers. 30e penning van onroerende goederen te Leiden van Oct: 1629—Maart 1630:
Ontfangen van Havick Jansz Stien, medeerffgenaam van Cornelis Jansz Stien f 50.— over den halven XXXen penn: van f 3000.— wegens een vierde part van een huis, erve en brouwerij op de Vliet, genaemt 't Hellebaert; bij Cornelis Jansz Steen ten behouve van syne erfgenamen van ter syden naergelaten.
Noch f 3 : 6 : 11 van f 200.— voor 1/9 van een huis en erve eertyts tot een Olislagery gebruyckt buyten de Sylepoort.
Noch f 1 : 2 : 3 penn: wegens een huis en erve buyten de Sylepoorte op 't Minnebroeders slootgen.
Noch 18st. 8 penn: over den halven XXXen penn: van f 55 : 11st. wegens 1/9 van een huis en erve mede op 't Minnebroeders slootgen.
Noch f 2 : 10 : 7 penn: over idem van f 151: 7st.: zijnde de getaxeerde waarde van 1/9 part in 4 huyskens in een Stege uytgaende opte Suyt Cingel buyten de Sylepoort by Corn: Jansz Stien nagelaten.
De taxatiekosten bedragen f 4.—.

2 Sept. 1630. Havick Jansz Stien, als erfgenaam nomine uxoris van Wijbrant Thadeus Capiteyns voert proces. Dingboek, Leiden.

2 Juni 1632. Testament van d'eersame Havick Jansz Steen, Brouwer, en d'eerbare Elisabeth Wijbrantsdr Capiteyns te Leiden. De langstlevende universeel erfgenaam. Als de kinderen 25 jaar oud zijn moeten zij f 4000.— hebben; bovendien de opvoeding tot aan dien leeftijd. Zij zullen onderwezen worden „ter studie off ander- „sints naer der kinderen vernuft en begrip". Bij hertrouwen van een der testanten f 9000.— in plaats van f 4000.— benevens de Brouwerij op de Vliet volgens taxatie, genaamd 't roode Hellebaert. Het testament is 15 bl. lang. Not. P. D. van Leeuwen, Leiden.

Begraven St. Pieterskerk, Leiden: 4 Sept. 1633, een kint van Havick Jansz Steen op te Vliet. 6 Mei 1647: een kint van Haevick Jansz op de Nieuwe Rhijn, een ander kind 17 Maart 1634, een derde 10 Dec. 1641 en 16 Nov. 1661: de dochter van Havick Steen op de Breestraat, in de Pancraskerk.

10 Febr. 1634. Havick Jansz Stien, Brouwer in 't Witte (??) Hellebaert voor hemzelf en vervangende de medeerfgenamen van Jan Dircxsz Stien, syne za: Vader, verkoopt een huis en erve buiten de Zijlpoort met een doorgang waarover zijn Vader in 1612 een contract gemaakt had. Not. van Vesanevelt.

9 July 1635. Havick Jansz Steen wordt veroordeeld tot tweemalen f 200.— boeten over zekere knoeieryen met bieren uit zijn Brouwerij 't Hellebaert, met speelschuiten, „bieren", enz. Correctiën, Leiden.
N.B. Verscheidene andere brouwers hadden hetzelfde gedaan!

1635/1637. Havick Jansz Steen is voor den 200e penning aangeslagen voor f 25.—.

13 Maart 1636. Havick Jansz Steen woont op de gedamde of overwulfde Papegracht.

26 Jan. 1639. Huwelijksche voorwaarden van Doctor med: Thadeus Capiteyns, geasst met E. Havick Jansz Steen, sijn schoonbroeder en d'eerbare Elisabeth Capiteyns, met d'eerbare Dieuwertge van Leeuwen. Not. S. van Swanenburch, Leiden.

31 Mei 1641 verkoopt Havick Jansz Steen.... een huis op de Papegraft aan Mr. Frans Swanevelt.

9 Febr. 1642. Havick Jansz Steen, Brouwer, heeft onlangs een huis gekocht op de Delfsche Vliet. Hij staat toe, dat de verkoopster, 90 jaren oud, tot aan haren dood in een kamer mag blijven wonen, en hare dochter nog een jaar daarna. Not. van Vesanevelt.

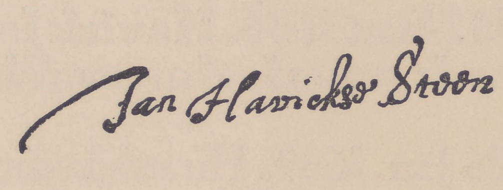
10 April 1642 koopt Havick Jansz Steen, Brouwer, een partijtge Lants groot 73½ roeden over 't Groote Bolwerck aen den Chingel—tusschen Koe- en Witte Poorten, ten Oosten belent aan den verkooper zelf, ten Zuiden en Noorden den verkooper zelf, voor f 482.—. Transporten Zoeterwoude.

8 Sept. 1642. Een metselaar eischt van Havick

Jansz Steen ruim f 126.— voor „metselwerck buyten het besteck verdient". Havick zal betalen wat Deken en hooftmans van 't Metselaarsgilde taxeeren. Vredemakersboeken, Leiden.

14 Juni 1643 verhuurt Havick Jansz Steen, brouwer van 't Hellebaert, een huis opte Delffsche Vliet (waar ook zijn Brouwerij „'t Hellebaert" stond) aan Jacob de Vries van Dordrecht. Not. Raven.

5 Febr. 1644 en andere acten bij Not. Raven over een erfenis van Havick Jansz Steen. Havick Jansz Steen heet in die acten: voor een zesde gedeelte erfgenaam van den E.Heere Huijch Pietersz Codyck en sijne suster Aeltge Pietersdr. Onze brouwer was dit als zijnde „eenige geïnstitueerde erffgenaem van wijlen Dirck Cornelisz van Leeusvelt. (Zie hierboven). Voor dit zesde gedeelte ontving Havick f 3230 : 18 : 5 penn. Uit relaties, bedrag enz. zien wij, dat Jan Steen's familie inderdaad tot de gegoede en gezeten burgerij behoorde.
Zijn zoon teekent 5 febr. 1644, dus 18 j. oud een dezer acten.

2 Nov. 1644 heet hij: laest brouwer geweest hebbende in de Brouwerij van 't Hellebaert.

19 Dec. 1651. Burgemren van Leiden ondersteunen Havick Jansz Steen als man van Elisabeth Capiteyns in een proces over de erfenis van Thadeus Capiteyns in een brief aan het Hof van Holland. Missiven, Leiden.
N.B. 30 Nov. 1626 voogden benoemd over Thadeus, 15 jaer, Govert 12 jaer, Weeskinderen van Grietgen Govertsdr gewonnen bij Wijbrant Thadeusz Capiteyns.

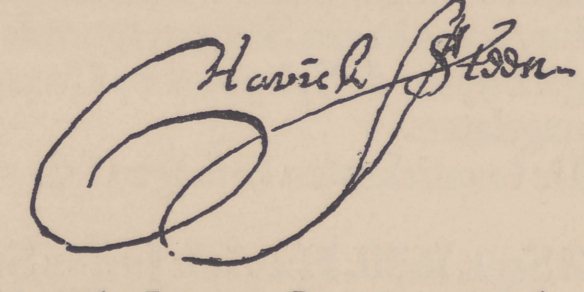
20 Sept. 1652. Havick Jansz Steen, Cornelis Pietersz de Gilde en Niclaes Gael, Apothecaris, exhibeeren de dispositie van Catharina Jansdr Steen, Wede van Mr Pieter Pietersz van Rynsburch, (den Musicus) waarbij zij tot voogden gesteld zijn over hare minderjarige kinderen met seclusie van de Weeskamer, wat zij hebben aangenomen. Memoriaal Weeskamer, Leiden.

13 Sept. 1656. Havick Jansz Steen verkoopt een huis „den ouden Bock" aan de Westzijde van den Nieuwen Rijn bij de Coornbrugge, voor f 8000.—. Waarboek, Leiden.

6 Oct. 1657. Havick Steen verkoopt aan Maria Knotter, Wede Jacob Jansz van den Berch een Brouwerij, Mouterij en huysinge van outs het Hellebaert, op de Delftsche Vliet te Leyden, en 2 aparte woonhuysgens, 't eene aan de Zuytzijde van de brouwerij, het andere met een loots er achter, en alle de gereedschappen tot de brouwerij behoorende, en een register met inschulden tot een bedrag van f 4600.— voor f 22.000.—.
In 1657 kocht Havick Steen uit den boedel van Jan van Goyen een huis en erve Oostzijde van de Vaart tegenover het Heylige Geesthuys, in den Haag, vrij, voor f 2110.—. Transp. huizen, den Haag.

27 Januari 1659. Havick Jansz Steen bekent aan Cornelis Spranger verkocht te hebben een derde van de Lijmziederij te Oegstgeest. Bedrag niet betaald, niet genoemd. Hij zal er 4½ % rente van betalen. Not. F. van Chingelshouck, Leiden.
(NB. De prijs was f 306 : 4 st.)

11 Maart 1660. Spranger is aan Havick nu f 2000.— schuldig voor de geheele Lijmziederij.

1663 komt Havick Jansz Steen voortdurend, zoowel als eischer als gedaagde voor in de Vredemakersboeken van Leiden. Soms is hij nalatig in het betalen en moet heele bedragen aflossen.

7 Januari 1664 neemt Havick Steen, te Leiden woonachtig, een hypotheek op zijn huis in den Haag, 1657 gekocht. Het kwam uit op de Bierkade. Hij leent er f 1700.— op, losrente f 59 : 10 st. Reg. Constitutiën van huizen, den Haag.

1666. Havick Jansz Steen moet voor de 200e penning f 50.— betalen. Bredestraat.

1668. April. Volgens de Dingboeken schijnt het dat Havick Steen wilde verkoopen een „groot, sterck, aensienlyck en wèl gebout huys op de Bredestraet over de Schoolsteech, 2 huysen daer-

DE GALANTE OUDE HEER
(VERZAMELING LORD SWAYTHLING TE LONDEN)

DE GEBROKEN EIEREN
(VERZAMELING BEIT TE LONDEN)

achter B en C aan de Strate van den Ryn ...... en dat er moeielijkheden rezen. (Tot interpositie geconcludeerd.)

9 Juny 1668 verkoopt hij een huis op de Oude Houtmarkt aan Arent Jansz Smelsingh. Waarb. Leiden.

Vóór 11 Juli 1669 heeft Havick Steen een request ingezonden aan den Haagschen Magistraat. Hij wil met zijne „buyren jouisseeren van 13 jaren vrydom van verpondingen" van zijn huis en erve, gelegen over het Heilige Geesthuis in den Haag, „getimmert bij eenen (sic) Jan van Goyen."

12 Oct. 1669. D'eersame Havick Jansz Steen, sieck te bedde liggende, heeft getesteert 2 July 1632 voor Not. P. D. van Leeuwen. Hij verklaart nu de voogdij over te nemen, daar de 2 voogden overleden zijn. Hij benoemt Jan Havicksz Steen, zijn zoon, als toeziend en zijn Neef Sr. Johannes van Rhynsburgh als administreerend Voogd.
Met seclusie van Magistraten en Weeskamer. Get: Havick J. Steen. Not. Tierens, Leiden.

14 Februari 1670. Testament van d'eersame Sr. Havick Jansz Steen, woonende binnen deser Stede, my notaris wel bekent, sieckelyck van lichaem, doch syn redenen, memorie ende verstant wel machtich, ende volcomentlyck gebruyckende, soo uytterlyck bleeck; te kennen gevende, dat hij, aenmerckende de algemeene swackheyt des menschen levens ende datter niet seeckerder en is als de doot ende niet onseeckerder als de tijt ende uyre van dien, daeromme van meeninge geworden was, alvoorens uyt dese werelt te scheyden, van syne tydlycke goederen hem van Godt genadelyck verleent, te disponeeren, doende sulcks soo hy comparant verclaerde uyt syne vrije eygene wille ende gemoet, sonder opmaeckinge off misleydinge van yemant, recommandeerende alvoorens syne onsterffelijcke ziele aen Godt, synen hemelhogen Vader, ende syn doode lichaem de aerde, met een eerlycke begraeffenisse, ende comende alsoo ter dispositie, verklaerde hy comparant te revoceren, casseren ende te niet te doen alle voorgaende Testamenten, codicillen ende andere maeckingen van uytterste wille, die hy comparant gemaeckt ende gepasseert soude mogen hebben, ende by desen van nieuws disponerende, verklaerde dienvolgende hy comparant te prelegateren ende vooruyt te maecken aen syn ongetroude dochters Swaentge ende Catharina Steen elck een somme van twee duysent guldens met een bedt, in vergoedinge ende vergelyckinge van 't geene syn getrouwde kinderen ten huwelyck hebben genoten, waermede hy wil, dat 't selve tegen malkander gecompenseert sal wesen. Verklaerde voorts hy comparant tot syne erfgenaemen in alle syne verdere goederen, soo roerende als onroerende, actien, crediten ende inneschulden, niet ter werelt uytgesondert, die hy comparant metter doot sal comen te ontruymen, ende naer te laten, te nomineren ende institueren syne vyff kinderen, met namen Jan Steen, Mr. Schilder, Swaentge Steen bejaerde ongehuwde dochter, Grietge Steen, getrout met Vechter van Griecken ende Catharina Steen, minderjarige dochter, mitsgaders Wybrant Steen in een somme van tachtich guldens 's jaers soo lange als hy leeft; innegaende ses weecken naer syn overlyden, ende dat in plaetse van syne legitieme portie, hem naer rechten in syn naertelaten boedel ende goederen competerende: off indien hy daer geen contentement mede en soude willen nemen, waervan hy syne verklaringe sal hebben te doen binnen ses weecken naer dat dese dispositie tot syne kennisse sal wesen gecomen, soo verklaerde hy Comparant denselven synen soon te institueren in syne simpele legitime portie, willende ende begerende, dat hem daerinne sal werden aengereeckent alle 't geene hy voor desen van hem comparant genoten heeft, ende sulcks alles wat hem naer scherpicheyt van rechten aengereeckent kan werden, oordeelende hy testateur, dat deselve synen Soon daermede van syne legitime portie wel voldaen is.
Verklaerde voorts hy testateur te willen ende begeren, dat, indien syn soon Jan Steen het huys op de Lange brugge wil aenstaen, dat hy 't selve sal mogen doen in minderinge van syne erfportie, ende dat voor een somme van drie duysent guldens, nemende daervan tot synen laste soodanige veertienhondert guldens als naer Mey toecomende daerop noch te betalen sullen staen.
Eyndelyck verklaerde hy comparant te reserveren ende aen hem te behouden de macht om dese syne uyterste wille te altereren ende amplieren, mitsgaders soodanige legaten te mogen maecken als hem believen sal, 't sy by acte onder syn eygen handt off voor Notaris ende getuygen off Notaris alleen off getuygen alleen, willende, dat hetselve van sulcken kracht sal wesen, als off het in desen ware geïnsereert. Ende in reguarde van de voochdye over syne onmondige off ander toesicht behouvende erfgenamen, verklaerde hy comparant hem te refereren tot de acte van

voochdye by hem voor my Notaris ende... getuygen op den 12den Octobris 1669 gepasseert, ende deselve persoonen, bij hem aldaer genomineert, alsnoch te nomineeren ende stellen, met seclusie van alle magistraeten ende Weesmeesteren, aldaer breder geëxpresseert. Alle 't geene voorschreven is, verklaerde hy comparant te wesen syn testament, laetste ende uytterste wille, die hy wil dat naer sijn doot kracht hebben ende effect sorteren sal, 't sy als testament, codicille, gifte uyt saecke des doots off soo deselve best sal connen bestaen, niet tegenstaende eenige defecten, omissien, off versuymenissen etc. Versoeckende voorts hier af kennisse gedragen, ende een of meer instrumenten in forma gemaeckt ende gelevert te werden.

Aldus gedaen ende verleden binnen Leyden, ter presentie van Gysbert van Slingerlant ende Pieter Cormeau de Jonge, als getuygen hiertoe beneffens mij Notaris versocht.

w.g. Havick J. Steen
Gisbert van Slingerlant
P. Cormeau de Jonge
Joach: Tierens Nots publ. 1670.

15 Maart 1670. Geertge Jaspersdr. Wede van Pieter Jacobsz. van Heusden, woonende aen den hogen Rhyndijck in den ambachte van Wassenaer op de pannebackerye van za: Sr Havick Jansz Steen .... verklaart nog aan dezen schuldig te zijn 200 guldens. Zij blijft die pannebakkerij huren voor f 100.— 's jaars enz. Prot. Not. Tierens, Leiden.

Op huyden den 14 Aprilis anno 1670 compareerden voor mij Mr Joachim Tierens openbaer notaris ende voor de naerbeschreven getuygen de eersame Sr Jan Steen Mr schilder, Victor van Griecken als getrouwt hebbende juffrou Margareta Steen, Swaentie Steen ende noch de gemelte Sr Jan Steen en de Sr Johannes van Rhynsburgh als testamentaire voogden over Catharina Steen alle kinderen ende erfgenamen van saliger Havick Jansz Steen ende verclaerden sy comparanten provisioneelycken onder malkander te hebben verdeelt de volgende goederen, namentlyck een obligatie onder de hant tot laste van de heer Burgemeester Swanenburgh innehoudende per reste een somme van sesduysent seven hondert carolus guldens capitael, noch een huys ende erve staende ende gelegen op de Lange brugge over de Wolsteech welck huys ende erve bij den gemelten Sr Jan Steen volgens de testamentaire dispositie van sijn zal. vader wert aengestaen voor een somme van drie duysent gulden, doch alsoo daerop bij den overleden noch te betalen staet een somme van sestien hondert guldens, die den gemelten Sr Jan Steen tot synen lasten is nemende, soo wert alhier in verdeelinge alleen gebracht een somme van veertienhondert guldens, noch ses huysen ende erven waervan vier staen in de cingelstraet ende twee in de Loyerstraat te samen geestimeert op een somme van aghtien hondert guldens, welcke voorschreven ses huysen en erven te samen syn belast met een somme van thien hondert carolus guldens, welcke duysent guldens afgeleyt sullen werden uyt de obligatie van den gemelten Heer Burgemeester Swanenburgh sulcks dat de obligatie tot laste van den opgemelten Heer Burgemeester Swanenburgh noch blijft ter somme van vyff duysent seven hondert guldens capitael, die alhier verdeelt sullen werden, noch een huys ende erve op de Cellebroersgracht, geestimeert op drie hondert guldens, noch een rentebrieff tot laste van de weduwe van Dammas Anthonis van Wyck, inhoudende een somme van veertien hondert guldens capitael gehypothequeert op desselfs huyssinge in de Lange Corenbrugh steech, ende noch een custing brieff tot laste van Arent Jansz Smelsingh, waechmeester alhier, innehoudende een somme van dertien hondert vijff en tachtich guldens, noch een brieff tot laste van N. Spijck woonende in de Wagestraet in 's-Gravenhage innehoudende per reste een somme van negen hondert guldens capitael ende alsoo Sr Havick Jansz Steen zaliger noch schuldich is aen juffrou Beuning in 's-Gravenhage een somme van vyff hondert guldens welcke betaelt sullen werden uyt de gemelte brieff van Spyck, soo wert alhier in verdeelinge gebracht alleen een somme van vierhondert guldens, monterende alsoo alle de voorschreven effecten die onder de gemelte deelplichtige verdeelt sullen werden een somme van twaelff duysent drie hondert vyff en tachtigh guldens dewelcke verdeelt sullen werden in voegen als volcht:

namentlijck, dat Sr Jan Steen sal hebben ende behouden 't voorseyde huys op de Lange brugge geestimeert op drie duysent guldens als vooren, des dat hij tot synen laste is nemende de gemelte sestienhondert guldens die den overledene daer noch op schuldich is, sulcx dat hem daerinne suyver wert aenbedeelt een somme van veertien hondert guldens, dat voorts den gemelten Sr Jan Steen noch sal trecken uyt de obligatie ten laste van den gemelten heer Burgemeester Swaenen-

IN BLIJDE VERWACHTING
(EX-VERZAMELING JOSEPH TE LONDEN)

DE KWAKZALVER

(KONINKLIJK KABINET VAN SCHILDERIJEN TE 'S-GRAVENHAGE)

8021

burch, een somme van seshondert vyff en tachtigh guldens, ende noch uyt de onverdeelde goederen, die in 't gemeen blyven een somme van vyfftien guldens maeckende te samen een somme van een en twintich hondert guldens, dat voorts S[r] Victor van Griecken als getrout hebbende juffrou Margarita Steen, uyt de voorseyde massa sal trecken ende genieten eerst twee huysen en de erven staende en gelegen in de Loyerstraet, geestimeert te samen op seshondert guldens, noch uyt het huys op de Cellebroedersgracht een somme van hondert guldens ende noch een somme van duysent guldens, uyt den brieff van opgemelten Heer Burgemeester Swanenburgh ende nogh het overige van den brieff tot laste van Spyck in 's-Gravenhage ter somme van vierhondert guldens, maeckende te samen gelycke somme van een en twintich hondert guldens, dat noch Swaentie Steen sal trecken ende genieten eerst twee huysen ende erven staende ende gelegen in de Cingelstraet, het eene op den houck van een dwersstraetie ende het andere daer naest aen 't samen geestimeert op een somme van seshondert guldens, noch een somme van hondert guldens uyt het huys op de Cellebroersgracht, noch de custing brieff ten laste van Arent Jansz Smelsing waechmeester ter somme van dertien hondert vyff en tachtigh guldens ende noch uyt de obligatie van gemelte Heer Burgemeester Swaenenburgh een somme van twee duysent vyfftich guldens, monterende te samen een somme van vier duysent een hondert guldens, te weten een somme van twee duysent guldens in vergoedinge van haer huwelicks goet ende uyt het haer bij testamente van haer zaliger vader geprelegateert, ende de verdere een en twintigh hondert guldens in vergelyckinge van haer aenbedeelde erfportie als vooren.

Ende ten laetsten de gemelte S[r] Jan Steen ende Johannes van Rhynsburgh als testamentaire voogden over Catharina Steen, eerst twee huysen en de erven staende nevens de andere in de Cingelstraet geestimeert te samen op seshondert guldens, noch een somme van hondert guldens uyt het huys op de Cellebroersgracht voorts den rentebrieff tot laste van de weduwe van Dammas van Wyck ter somme van veertien hondert guldens capitael, ende ten laetste een somme van tweeduysent guldens uyt de obligatie tot laste van opgemelten heer Burgemeester Swanenburgh, maeckende te samen gelycke somme van vier duysent een hondert guldens, te weten twee duysent guldens in vergoedinge van haer huwelycksgoet ende uyt het haer by testamente van haer zaliger vader geprelegateert ende de verdere een en twintich hondert guldens in vergelyckinge van haere erffportie als vooren. Ende verclaerden sy comparanten de voorseyde goederen ende effecten onder malkander geschift, gescheyden ende gedeelt te hebben, ende yder van hen syne respectieve aenbedeelde goederen op date deses te synen pericule schade ende bate aen te vaerden by desen ende den een den andere syn respectieve aenbedeelde goederen, te cederen transporteren, ende in vrye volcomen eygendom over te geven mits desen, sonder eenich recht off acte daeraen te releveren off behouden. Belovende malkanderen te sullen indemneren ende bevrijden van alle schade, die over yders aenbedeelde binnen de tyt van twee jaer naar date deses, by insolventie van de debiteuren ende anders niet soude mogen comen te vallen, ende is voorts geconditioneert dat de huyren van de respective aenbedeelde huysen, ende de interressen van de respective brieven tot voordeel van den gemeenen boedel sullen lopen tot primo Juny deses jaers 1670 gelijck oock alle verpondinge ende andere lasten die daerop souden mogen wesen tot Meij toecomende uyt den gemeenen boedel sullen werden betaelt ende de voorschreven huysinge vry gelevert. Belovende malkanderen aengaende de voorseyde alreets verdeelde goederen in geen andere schiftinge, scheydinge, off deelinge te sullen molesteeren off moeyelyck vallen ende de verdere goederen die tegenwoordich noch in 't gemeen ende onverdeelt blijven, naderhant met malkander te sullen schiften, scheyden en deelen. Alles ter goeder trouwe onder verbant van haere respective persoonen ende goederen, stellende de selve ter bedwangh ende executie van de Ed heeren van Hollandt ende voorts alle anderen 's Heeren rechten ende rechteren, consenterende hiervan acte in terca gemaeckt ende gelevert te werden. Aldus gedaen ende verleden binnen Leyden ter presentie van de ondergeschreven getuygen.

Jan Steen
Victor van Griecken
Swaentie Steen
Johan van Rhijnsburgh

Gisbert van Slingerlant
Bernard Vincent

My toirconde
Joach: Tierens Nots. publ.
1670

De volgende Acten behooren nog bij deze boedelscheiding:

28 Dec. 1673. Johan van Rynsburgh is borg gebleven voor Havick Jansz Steen voor f 2200.— sedert 1667. Sedert Mei 1669 heeft

deze er niets op afbetaald, zoodat er nog f 1600.— met de renten zijn te betalen. De kinderen en erfgenamen hebben na den dood van hun vader „niets van deselve schult voldaen" en dus blijft de borg belast en bezwaard. En daar „de erfgenamen alrede hebben begonnen de meeste effecten van de boedel te deelen ende scheyden en voornemens sijn de verdere goederen onder haer verders te verdelen sonder den suppliant sijn achterwesen te voldoen, nogte hem van de voorsz. borgtochte te ontlasten" vraagt op zware straffen die erfgenamen te bevelen niets verder te verhypothekeren ofte verkoopen vóór men hem eerst betaald heeft. De erfgenamen waren verzocht in October voor Commissarissen te komen, om zoo doenlijk partyen te vereenigen. Voorloopig wordt er 28 Dec. 1673 beslag gelegd op de nog niet verkochte goederen. Requestboek, Leiden.

3 Juni 1674. Catarina Steen, jegenwoordich meerderjarige dochter van za: Havick Jansz Steen, wonende binnen Leiden, te kennen gevende, dat sy geëxamineert heeft de scheydinge van 14 April 1670 van den boedel van haer za: Vader, alsmede de rekening die de Srs Jan Steen en Johannes van Rynsburgh, als voochden.... hebben gedaen.... bekent al wat haar bij die scheiding was toebedeeld te hebben ontvangen, o. a. de f 2000.— ten laste van Burge[mr] Swanenburch en de f 100.— op het huis in de Cellebroerssteeg en de renten en brieven van twee huizen in de Chingelstraet. Enz. Not. C. v. Scharpenbrant, Leiden.

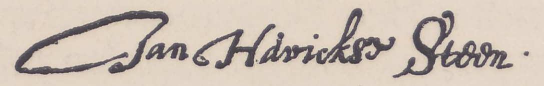
20 Januari 1680 verkoopt Margarieta Steen, Wed[e] van za: Vechter van Griecken, dogter en mede-erfgenaam van haer za: vader Havick Jansz. Steen aen Johan van Reynsburch, coopman, twee huysen en erven (naast elkander) in de Loyerstraet voor f 150.— Transporten.

20 Januari 1680. Swaentge Agnes Steen, bejaerde, ongehuwde persoon, ende medeerffgenaem van haer za: vader Havick Jansz Steen, verkoopt aen Johan van Reynsburch twee huizen naast elkander in de Cingelstraat voor f 150.—. Transporten, Leiden.

JAN STEEN.

N.B. Enkele der volgende stukken heeft van der Willigen in het Fransch medegedeeld. Natuurlijk zijn verscheidene documenten, op zijn Vader betrekking hebbende, ook hem rakende, zooals de belangrijke boedelscheiding van Havick Steen, hierboven reeds afgedrukt. Maar blijkbaar hield onze schilder niet veel van Notarissen. Een eigenlijk Testament heb ik nergens van hem kunnen vinden, en helaas schijnt ook een Inventaris zijner nalatenschap niet bestaan te hebben. In de Haarlemsche en Leidsche Notarisprotocollen zal men vergeefs meer zoeken dan ik er in gevonden heb!

5 Februari 1644. Jan Steen teekent te Leiden als getuige bij Not. A. Raven.

18 Maart 1648. Jan Steen ingeschreven als een der eerste leden van het Leidsche St. Lucas Gilde en betaald f 1—10 st.

19 September 1649 ondertrouwd te 's-Gravenhage ten stadhuize en getrouwd 3 October 1649 voor Schepenen:
Jan Steen, jonghman van Leyden met Margaretha van Goyen, jonghed[r]. Beyde wonende alhier in 's-Gravenhage.

18 November 1649 compareerde.... Pieter Bock, Notaris alhier (in den Haag) ende constitueerde hemselven als Borge voor de lichtinge van soodanige drie ebbe liesten (lijsten) toebehoorende Johan Steen, Schilder, als op 17[en] deser by de Deecken ende Hooftmans van Sint Joseps Gilde syn gedaen arresteeren. Etc. Residentie boeken, 's-Gravenhage.

1650.... 9 April 1653 reclameert Josias Tulleken, van François Goetseels, ebbenwercker tot Antwerpen de Schilderijen die Jan van Rhenen, erfhuism[r] geweest te Utrecht, hem ter hand gesteld heeft.
Een boerebruyloft gedaen bij Jan Steen
een Diana met hare Maechden gedaen bij eenen Zorgh
een zee gedaen by Pieter Mulier, zynde 3 groote stucken.
item 2 copieën gedaen nae Brouwer, 't een een manneken, dat slaept met zyn arm over een stoel leunende, en andere beeldekens, 't ander een speelmanneken, met andere beeldekens en
een teekening van Jacques Jordaens met coleur affgezet, synde een naeckte Diogenes met een lantaern in sijn handt, die op de marckt van Athenen menschen soeckt, met een fijne ebben lijst daerom. Welcke stucken by van Rhenen

VROOLIJK GEZELSCHAP
(KAISER FRIEDRICH MUSEUM TE BERLIJN)

DE ROMMELPOTSPELER
(VERZAMELING KAPPEL TE BERLIJN)

in 1650 in commissie nae Denemarcken gesonden waren om daer te vercoopen. Not. A. Lock, Amsterdam.

30 December 1650. Begraven te Delft in de Nieuwe Kerk:
een kint van Jan Steen int Oosteynde
(en nog eens precies hetzelfde: 13 December 1653 een kint van Jan Steen int Oosteynde.)

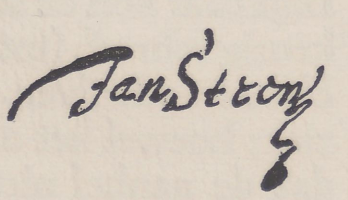
N.B. Er waren, ook in Delft, nog andere Jan Steen's en tot nu toe is door niets bewezen, dat hier sprake is van den schilder. Volledigheidshalve heb ik hier deze aanteekeningen vermeld, hoewel ik geloof dat de praatjes over het noodzakelijk geworden huwelijk van Jan Steen op een vergissing berusten. Reeds in 1883 heb ik, in Obreen's Archief V p. 214 medegedeeld, dat de andere dochter van Jan van Goyen, Maria, 11 April 1649 met den blijkbaar protestantschen schilder Jacques de Claeuw in den Haag in ondertrouw trad, en reeds 16 Juli 1649 een dochtertje, Geertruyd, liet doopen (in de Kloosterkerk te 's-Gravenhage).

Anno 1651 baptizati sunt
Feb. 6. Thadaeus, filius Ioannis Steen en Margaretae van Goye. Susceperunt eum Henricus Steen et Anna van Rans.

1653.
Dec. 12. Eva, filia Ioannis Steen et Margaritae Goye. Suscepit eam Margareta Steen. R. K. doopboekje. 's-Gravenhage.

16 April 1653 betaalt Jan Steen te Leiden aan St Lucas Gilde f 1—10 st., twee jaren jaargeld à 15 st. „Heeft de voorgaende jaren uyt dese stadt gewoont".

22 Juli 1654. D'eersame Dirck Jorisz van Adrichem te Delft verklaart verhuurd, en Sr Johan Steen wonende te 's-Gravenhage, gehuurd te hebben de Brouwerij genaamd „de Slange" waarin de verhuurder nu woont. En dat voor 6 jaren (tot 1660) tegen 400 gulden 's-jaars. Hij mag er met drie jaren af zijn, mits tijdig waarschuwende.
Havick Jansz Steen, des comparants vader, blijft borge voor zijn zoon.

Get:

Not. E. van der Vloet, Delft.

N.B. Inderdaad woonde hij 1654 nòg in den Haag, want 17 Maart 1654 vermelden de Schuttersboekjes daar: Johannes Steen schutter geworden onder het Colombyne vendel. (Op denzelfden dag zijn kunstbroeder Cornelis Lelienbergh!)

16 Sept. 1654 leende Jan Steen f 700.— tegen 4°/o rente; zijn vader bleef borg. Hij betaalde rente 5 jaren lang. In 1660 was hij nog rente schuldig sedert 16 Sept. 1659. Dit vond ik in de Rekeningen van administratie van den boedel van Justus Livius (broeder van Jan Lievens) en Maria Steen (tante van onzen schilder) bij Not. A. Raven, Leiden.
N.B. In April 1658 betaalt Jan Steen voor het eerst na 1653 weêr zijn jaargeld aan het Leidsche St Lucas-Gilde (1649—1652 niet!) Hij woonde toen echter in Warmond zooals wij dadelijk zullen zien!

11 April 1656 is hij op bezoek te Leiden en met zijn vader Havick Jansz Steen getuige bij de huwelijksvoorwaarden van zijne zuster Margaretha Steen met d'E. Victor van Griecken. Hij teekent fraai: Jan Steen.
Not. Raven, Leiden.
Dank zij de onderzoekingen van den Heer A. M. A. Machen te Warmond, weten wij thans waar Jan Steen in de jaren 1656—1660 zijn woonplaats had. In die jaren komt hij voor op de „ommeslagen" tot bestrijding der Dorpslasten van Warmond; slechts voor een klein bedrag — 2 steeck, elk à 10 stuivers. Het huis, door hem bewoond, in 1611 gebouwd, bestaat nog. 't Lag vlak bij Oud Teylingen, en zoo kon hij, de Katholiek, daar in de Kapel zijn godsdienstplichten vervullen, in elk geval kwam hij in betrekking met den Heer van Warmond — Baron van Wassenaer — en zoo ontstond de „Kippenhof" met het huis Warmond als achtergrond, zoo ontstond ook zijn vermaarde schilderij: de kermis van Warmond, in dit werk afgebeeld.

5 April 1657. Compareerde Adolff Croeser, Coopman, wonende binnen dese Stadt (Delft) ende constitueerde hemselven borge . . . . . voor Jan Steen, wonende tot Leyden, om onder benefitie van dese cautie by denselven de Steen (!) ofte syne gemachtichde uyt de huysinge vóór desc genaemt de Brouwerye van de Slange, daervan possesseur is Dirck Jorisz van Adrichem gelicht te werden sekere behoufte ende gereetschappen dienende tot de Brouwneringe, dewelcke den voorn: van Adrichem voor dese in coope

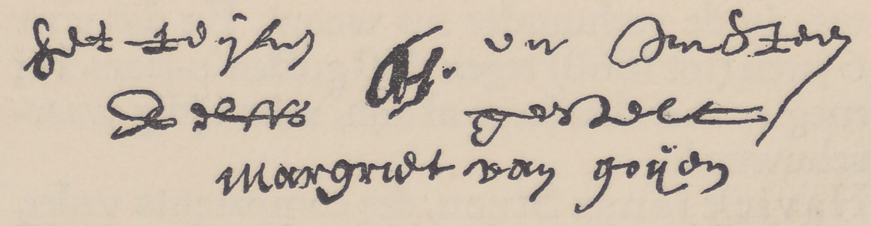
van den gemelte Jan Steen aengestaen heeft, belovende hy comparant deselve behoufte ende gereetschappen ofte de waerde van dien volgens acte van vercopinge daervan synde aen den voorn: van Adrichem tot allen tyde wederom te restitueren ende op te leveren, indien naermaels bevonden werd sulcx te behoren onder verbant als naer rechten.
Rechterl. Archief Delft. Borgtochten enz.

7 Juli 1657 compareerde S[r] Havick Steen, vervangende ende hem sterck makende voor syn soon Johan Steen te samen in compagnie gewesene brouwers in „de Roscam" binnen der Stadt Delft, ende.... machtigt Cornelis Strick om alle achterstallige penningen uit Delft te ontvangen. Not. F. Boogert, Delft.
N.B. Jan Steen betaalde nog 1658 te Leiden ééns zijn jaargeld aan het St Lucasgilde, maar daarna niet vóór 1673, en dan geregeld tot en met 1678 toe. Echter wordt hij 1671 en 1672 onder de Hoofdlieden van het Gilde genoemd. De boeken zijn slordig gehouden. 1661 vinden wij hem te Haarlem.

1658 betaalt Jan Steen zijn jaargeld aan St Lucas gilde. Daaronder staat: Uyt der stadt vertrocken.

29 November 1661. M[r]. Jan Claerhout, als voocht over Cornelia Spijckers, contra Jan Steen.
Alsoo questie etc.... nopende dat de voorn: Jan Steen gehouden soude syn aen de voorn: Cornelia Spyckers te moeten restitueeren ende te laeten volgen alle de goederen de voorn: Cornelia Spyckers toebehoorende ende ten huyse van hem Jan Steen berustende, waertegen Jan Steen seyde, van de voorn: Cornelia Spyckers over een halff jaer camerhuyr, te verschynen primo Meye toecomende te eysschen te hebben de somme van 18 guldens ende daarover de voorn: goederen te hebben ingehouden, hebben de HH. Commissarissen partyen gehoort.... besloten: òf Jan Steen krijgt f 5.— en laat de goederen volgen òf Cornelia Spyckers blijft voor f 18.— tot Mei op die kamer wonen. Questie rollen, Haarlem.

In den Name ons Heeren. Amen. Op huyden den derden December Anno Sestienhondert twe ende 'tsestich compareerde.... d'eersame Jan Havicx Steen ende Margrieta van Goyen, geëchte luyden, wonende binnen deser Stadt, my Not[s] bekent, ende verclaerde met vollen verstande, by forma van dispositie, indien een van hun beyden deser werelt mochte komen te overlyden, minderjarige kint ofte kinderen tsamen echtelyck gewonnen int leven naerlatende, in sulcken gevalle den anderen over ende weder gestelt, genomineert ende gecommitteerd te hebben... tot voocht ofte voochdesse over deselve hare minderjarige kinderen.... met soodanige macht en authoriteyt als wettige voocht ofte voochdesse naer rechte competeert, ende specialyck omme, indien 't den langstlevende goet dunckt uyt de vrinden van de eerststervende soodanige medevoocht neffens hem ofte haer te mogen assumeeren ende verkiesen als deselve langstlevende geraden sal vinden te behooren. Sonder nochtans, dat de langstlevende aen de naderheyt van grade van die sal syn ofte blyven verbonden, maer dat deselve daerin sal mogen doen naer syn ofte haer believen ende welgevallen, sonder becroon of te tegenspreecken van ymant ter werelt, ende dat de gemelde langstlevende ende haer aentenemen ofte te verkiesen voocht ofte die by sterven ofte andere ongelegentheyt van de langstlevende sal werden gestelt ofte gesubstitueert, haer voorsz. minderjarige kinderen ende derselver goederen soodanich sal regeren ende administreren als deselve geraden sullen vinden te behooren, sonder nochtans dat niemant van deselve genomineerde ofte gesubstitueerde voochden in eenige schade, die tersake van de voorschreven administratie soude mogen voorvallen, sullen syn gehouden, maer deselve dienaengaende absolutelyck vryhoudende ende volcomentlyck quiterende by desen, tot dien eynde excluderende d'Heeren Weesmeesteren ende Weeskamer deser Stadt ende andere plaetse daer desen sterffhuyse soude mogen vallen ende alle andere, die ampt- ofte bloetshalve eenich recht ofte actie tot de voorsz. voochdyschap soude connen ofte willen hebben te pretenderen, niet willende ofte begeerende, dat ymant anders als de langstlevende ofte dengene die hy ofte sy neffens hem ofte haer sal gelieven te verkiesen, in haerluyder plaetse sullen comen te substitueren, hem daermede sal hebben te bemoeyen in geenderleye wyse. Enz.
Aldus gedaen etc.
Not. W. Kittensteyn, Haerlem.

Blijkbaar kon de schilder, die zijn leven lang zoo keurig schreef, (tot het einde toe!) op dit oogenblik niet schrijven. Vermoedelijk was hij ernstig ziek; hoewel het dan toch zeer bevreemdend is, dat de aanhef niet luidt: de eerste comparant sieckelyck te bedde leggende enz.!!

DE LEZER VAN NIEUWSTIJDINGEN

(VERZAMELING KAPPEL TE BERLIJN)

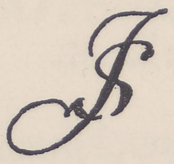

DE REDERIJKERS
(VERZAMELING JOHNSON TE PHILADELPHIA)

17 Februari 1663. In de rekening van een keurmeester van de haring te Rotterdam, Weeskamerarchief: Jan Steen is schuldig per reste van huyshuer: f 22.—. Hiervan staet weynich of niet te wachten.

10 Mei 1664. Pieter de Vinder, greynier te Leiden transporteert, met meer goederen, voor een schuld van f 1600.— o. a.:
een stuck schildery met een oude Heckx, dewelcke is staende achter een Venusdier, ende [waerin] voorkompt eenen ouden Grynsaert, dewelcke is presenterende een stuck gelts aen de Meyt ofte Venus voornoemt, gemerckt met

No. 1 gedaen van (het monogram van J. Steen).

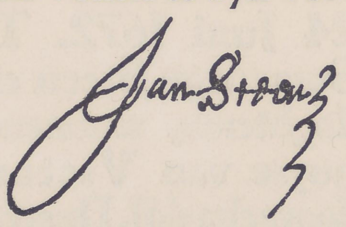
Not. Ennis, den Haag.
N.B. De beide volgende stukken zijn bij van der Willigen in het Fransch afgedrukt.
Ick ondergeschreven bekenne wel en deuchdelyck schuldich te syn aen Mr. Geldolph van Vladeracken .... een somme van 450 car: guldens spruytende ter saecke van geleende penningen, dewelcke ick by desen bekenne ontfangen te hebben .... belovende van de voorsz. somme intrest te sullen betalen tegen ses vant hondert int jaer, totter tyt toe de voorsz hooftsomme afgelost ende betaelt sal syn. Behoudens datwy voor het eerste jaer, innegaende den 1en April 1666 ende wtgaende den laetsten Maert 1667 geaccordeert .... syn, ick voor de voorsz Intereste van het eerste Jaer, leveren sal aen hem voorsz drie conterfytsels naer myn beste vermogen geschildert ende gedaen.
Voorts verpant (ick) mits desen tot syne voorsz securiteyt sodanige effecten als tegenwoordich by hem voorsz syn berustende ende is wedersyts specificatie daervan gemaeckt ende ten wederzyde uytgewisselt, genoteerd ende geregistreert staen. Eyntelycken de voorsz Vladeracken mits desen.... authoriserende, deselve by gebreecke van schuldige betalinge, naer voorgaende opseggingе van drie maenden als boven te mogen vercopen als ymant eygen goet gewoon is te doen. Enz. Actum in Haerlem den 1 April 1666.
was geteekent Jan Steen.
Registers transporten van roerende goederen. Haarlem.

N.B. De twee volgende aanteekeningen hebben waarschijnlijk niets te doen met onzen schilder. Er woonden nog twee of drie Jan Steen's te Leiden, die niet eens tot zijn familie behoorden.

26 Oct. 1657 begraven Pieterskerk te Leiden: Kint van Jan Sten Koplinsteech (Koppelinc steech) [komt uit op de Hooigracht].

27 Juli—2 Aug. 1664 begraven Pieterskerk en bolwerck. Opt Bolwerck: Kint van Johannis Steen.

30 April 1667. Op huyden.... compareerde voor my Lourens Baert, openbaer Notaris .... residerende binnen der Stadt Haerlem .... Jan Steen, mr. Schilder, my Notaris bekent en verclaerde hy comparant te cederen, transporteren en in vollen, absoluten eygendomme op ende over te dragen.... aen Dirck van Adrichem, wonende te Delft, soodanige somme van 45 guldens één stuyver als hem comparant van Hendrick van Toll, timmerman, mede wonende tot Delft.... per reste van meerder somme volgens extract autentijc uyt syn register hiernevens gaende, over geleverde bieren noch deuchdelycken competerende en resterende syn, sonder dienaengaende op de voorn: penningen eenigh recht ofte eygendom meer behouden ofte gereserveert te hebben.... bekennende hy comparant door handen van de voorn: van Adrichem van de voorn: transport.... ten vollen te syn voldaen enz.

Get:

(N.B. Wij zien hier een duidelijke bevestiging van het feit dat Steen bier gebrouwen en verkocht heeft!)

1670. In dit jaar was Jan Steen de derde, in 1671 de tweede en in 1672 de eerste op de lijst der Opzieners op de „vercopinge der schilderije" te Leiden. Na 1673 komt hij op die lijsten niet meer voor.

27 Februari 1670. Walraven Blancken, Apotecaris, hebbende ter saecke van geleverde medicamenten aen de overleden huysvrouw van Jan Steen te pretenderen een somme van tien gulden vyf stuyvers en acht penningen, is toegestaen deselve somme uyt de penningen van de vercochte schilderijen, toebehoort hebbende den voorn. Jan Steen en die de voorn. Blancken onder de Secretarissen hadde doen arresteren, onder desselfs quitantie te ontfangen, mits stellende cautie voor de restitutie. Ten selven dage heeft de Notaris Geraers sich in gevolge van het overstaende appointement cautionaris voor de restitutie gestelt. Memoriael van Schepenen, Haarlem.

6 Juli 1671. Monsieur Victor van Griecken,

getrouwd met Margarita Steen, en Jan Steen en Johannes van Rhynsburgh, voogden over Catharina Steen, minderjarige dochter van za: Havick Jansz Steen, (zie scheiding 14 Apr. 1670 hiervoren) cederen aen Swaentje Steen (hun zuster) hunne gedeelten in een huisje op de Cellebroersgracht in zekere poort, en verklaren daarvoor een vergoeding ontvangen te hebben. Get: Jan Steen.
Not. J. Tierens, Leiden. (NB. Dit huisje krijgt Wybrandt Steen later van zijn zuster!)

5 Augustus 1671. D'eersame Johan Steen, Victor van Griecken getrouwd met Margaretha Steen, Agnes Steen, en Jan Steen en Johannes van Rhynsburgh als voogden van Catharina Steen, kinderen en erfgenamen van Havick Steen, machtigen iemand om een door hun geërfd huisje te Nieuwcoop voor f 200.— te transporteren. Get: Jan Steen.
Not. C. de Haes, Leiden.
(NB. v. Griecken Zilversmid).

1672—1673. Jan Steen wordt Hoofdman van St Lucas Gilde te Leiden genoemd.

24 Juni 1672. Testament van d'eerbare Swaentge Steen en Catharina Steen, jonge doghteren, woonende binnen deser stede [ten huyse van Victor van Griecken — weêr doorgehaald]. De eerst-stervende prelegateert aan de langstlevende f 2000.— doch slechts het vruchtgebruik. Na het overlijden van de langstlevende komen die f 2000.— aan de hierbij benoemde erfgenamen, te weten:
Jan Steen
het kind of de kinderen van Wybrand Steen
Margaretha Steen
en de langstlevende van hun beiden, ieder voor een vierde part.
Mocht Wybrandt Steen, gehuwd met Catharina de Vois geen kinderen hebben, dan zal hij het vruchtgebruik van 1/4 genieten. Not. C. de Haas, Leiden.

17 November 1672. Jan Steen. Gelycke apostille verleent aen Jan Steen, geconsenteert ende toegestaen om alhier ter stede de neringh van openbare herbergh te mogen houden ende ter Secretarie ten behouve van de armen betalende een Som van vijftigh stuvers. Gerechtsdagboeken, Leiden.

29 November 1672. Testament van d'eerbaere Swaentie Steen, ongehuwde jonge dochter, woonende binnen Leiden. Zij institueert tot hare erfgenamen de wettige kinderen van haren broeder Jan Steen, item de kinderen van hare Suster Grietge, getrouwd met Victor van Griecken, en de wettige kind of kinderen van haren broeder Wybrandt Steen, ieder in een derde part. De vruchten van haar geld zullen echter genoten worden door de ouders benevens door Catharina Steen, ieder voor een vierde. Not. J. Tierens, Leiden.
In December 1672 was Jan Steen ook benoemd tot „opsiender op de vercopinge der Schilderie" voor het jaar 1673. Dienstboeck, Leiden.

1673 betaalt Jan Steen weer zijn jaargeld aan St Lucas Gilde te Leiden. Ook 1674 en volgende jaren. Onder 1678: Doot.

26 Maart 1673. Huwelijksche voorwaarden van d'eersame Johan Steen, constschilder, Wedr van Margaretha van Goyen, vergezelschapt van d'E. Victor van Griecken zijn zwager, en d'E. Johan van Rhynsburgh, zijn Neef, als toecomende bruydegom; en d'eerbare Maria van Eghmont, Wede van Nicolaus Hercules, als bruyt, ter andere zyde.
Gemeenschap van bed, maar geenszins van goederen. Ieder zal van zijne bezittingen een staat opmaken. (NB. helaas niet meer aanwezig!)
Baten en schaden zullen door een elk hunner voor de helft genoten of gedragen worden. Get: Jan Steen. Not. C. de Haes, Leiden.

6 April 1673. Aangeteekend (te Leiden) Jan Steen, Wedr van Margaretha van Goyen, wonende op de Lange brug, vergezelschapt met Vechter van Griecken, syn swager op de Haerlemstraet,

met

Maria van Egmont, Wede van Nicolaes Herculens, wonende op de Coepoortsgracht, vergezelschapt met Margaretha Steen, haer bekende, op de Vismarckt.
Dit huwelijk is 22 April daaraanvolgende te Leyderdorp gesloten.

11 April 1673 kiest Jan Steen, constschilder, ten gevolge van zijne acte dd. 3 Dec. 1662 voor Not. Kittesteyn te Haarlem (zie hiervoren) tot voogden over zijne onmondige kinderen Victor van Griecken en Dr med: Adrianus van Oosthoorn. Not. C. de Haes, Leiden.

3 Juni 1673. Testament van Juffrou Catrina Steen, ongehuwde persoon, woonende in de Haerlemmerstraet schuyns over de Brouwery

93

DE REDERIJKERS

(VERZAMELING A. F. PHILIPS TE EINDHOVEN)

(VERZAMELING A. BREDIUS TE 'S-GRAVENHAGE)

HET HUWELIJKSAANZOEK
(VERZAMELING COLONEL STEPHENSON, CLARKE TE LONDEN)

van 't Witte Hart, ten huyse van Yda van Santen, Wed^e van Hendrick Nips, sieckelyck van lichame te bedde leggende.
Legaten: Havick van Griecken, zoon van hare zuster Margrieta Steen f 200.— En aan de meid van die zuster f 100.— en eenige kleederen.
Elisabeth van Sittert 3 ducatons en kleederen.
Machteldus(!) Seegermans f 200.—.
Margrieta Steen, huysvrouw van Vechter van Griecken f 230.— en aan Yda van Santen boter, turf, koorn enz.
Voorts erven ¼ Jan Steen
¼ Margrieta Steen
¼ hare zuster Swaentge Steen
¼ de kinderen van Wybrand Steen met vruchtgebruik voor de ouders.
Voogden: Jan Steen en Dirck Toornburgh. Not. P. G. van Tielt, Leiden.

4 Januari 1674 is Jan Steen Deken van het Leidsche St Lucas Gilde.

3 Juli 1674 gedoopt in de R.K. Kerk te Leiden: Theodorus. Vader Jan Steen, moeder Maria, getuigen: Vechter van Griecken en Catharina Steen.
NB. Curieus is, dat in dezelfde Kerk gedoopt werd:
25 Januari 1660: Adam
Vader: Jan Steen, moeder Mari
getuigen Jan Adams, en Anna Pieters.

8 April 1677. Testament van d'eerbare Catharina Steen, jonge dogter, wonende binnen Leiden clouck, en gesont enz. Zij maakt „om sonderlinge redenen" tot eenige en algeheele erfgename hare Suster Agnus(!) Steen (dit is Swaentje Agnes!) in al hare goederen. Mits legaterende aen haren broeder Jan Steen, Mr Kunstschilder, sodanige hondert Guldens als zij van hem te eysschen heeft. Not. J. v. d. Stoffe, Leiden.

24 Juni 1677. Zij vult dit Testament aan met 2 legaten, ieder van f 25.— aan hare zuster Margaretha en haren broeder Wybrand Steen, (Not. als boven.)

30 Juny 1677. D'eerbare Margaretha Steen, Wed^e van za: Victor van Griecken, wonende op Marendorp, stelt tot voogd over hare natelaten onmondige kinderen d'eersame Jan Steen, haren broeder, en d'eersame Jacob van Swanenburch, haren Swager. Not. C. de Haes, Leiden.

3 Februari 1679 begraven in de Pieterskerk:
Jan Steen, Langebrugge.
22 Februari 1680. Schepenen .... oirkonden, dat.... verschenen syn Marya van Egmont, Wed^e van za: Jan Steen, die een soon ende medeerffgenaem was van wijlen Havick Steen, ende sulcx 't recht by scheyding vercregen hadde, mitsgaders Taddeus ende Cornelis Steen, soo voor haerselven als in q^té als voogden over de verdere minderjarige kinderen ende sulcx erffgenamen van de voorn: hare Vader Jan Steen, verclarende in dier q^té in 't openbaer vercocht te hebben aen Hendrick Zyen: Een huys ende Erve staende op de Langebrugh tegenover de Wolsteech, belent aen de eene sijde Gommert van Groenewegen ende aen de andere sijde Daniël Aldenhoven voor 300 guldens gereet en voorts met een Custinghbrieff ten behoeve van Johan van Reynsburgh groot 685 gulden, te betalen met payen van 150 gulden 's jaars Mey dach 1681 't eerste met 5 % rente van 't onbetaalde. Transporten Leiden en Bonboek Sevenhuysen, id.
N.B. In 1670 was dit huis op f 3000.— geschat bij de scheiding van Havick Steen's boedel! Hij had het 30 Mei 1668 gekocht („een huys en erve en een thuyn daerachter aen met een poort en gangh daervoren, uytcomende op de Overwelffde Voldersgraft ofte Langebrugghe tegenover de Wolsteeg") voor f 2200.— van de familie de Hennion. Opdrachten en Waerbrieven, Leiden.

7 Maart 1683. Monsr Willem van Neurembergh, Student binnen Leyden, wonende ten huyse van Maria van Egmont, Wed^e van Jan Steen, op 't Kerckhoff over de St. Pieterskerck, sieckelyck van lichame te bedde liggende... geeft den Notaris zijn besloten testament met een Zegel van f 12.—. Not. C. van Scharpenbrant, Leiden.

10 Sept. 1683. De Wed^e van Jan Steen contra Catharina Steen. In margine: af. Vredemakersboeken, Leiden.

Tusschen 26 Januari—1 Februari 1687. Begraven Pancraskerk te Leiden: de Weduwe van Jan Steen, bij de Pieterskerk.

WIJBRAND STEEN.

Wybrand Steen, zoon van Havick, jongere broeder van Jan Steen, is ± 1638 geboren. Blijkens het latere testament van zijn vader, had hij

het in zijn jeugd nog al bont gemaakt. Inderdaad kan men bij Not. van den Bouchorst te Leiden (8 Juni 1661 en volg. acten) een verhaal vinden over de seductie van een meisje, aan wie hij eerst voorloog f 12.000.— te bezitten en met wie hij „te bedde ging" na haar een rijksdaalder op ondertrouw gegeven te hebben. Daarna liet hij haar zitten. De oude Havick zocht haar op en trachtte de zaak te schikken. Wijbrand huwde te Leiden 29 April 1662 (als Wynkoper op de Bredestraat geassisteert met Havick Jansz. Steen, syn vader, mede aldaer) Catharyna de Voys, dochter van den organist Alewyn de Vois, wonende Pieters(kerk) Choorsteeg, geass^{t} met Maria van der Vecht, haer schoonsuster op de Langebrugge.

4-10 Febr. 1663 }
16 Maart 1664 } begraven Pieterskerk, Leiden: telkens: een kint van Sr Wybrant Steen uijt de Koorsteeg.

2 Maart 1663 wordt Wybrandt Steen veroordeeld „de dochter daerover questie is (een dienstmeisje) f 12.— in ééns te betalen sonder gehouden te sijn, deselve weder in te nemen." Vredemakersboeken, Leiden.

20 Juli 1663 Mr. Thomas Staffort }
10 Dec. 1663 Thomas Berckhoven } contra
Wybrant Steen (waarover?)
Vredemakersboeken, Leiden.

14 Dec. 1663. Een boekverkooper heeft met Wybrant Steen als voren, zaken gedaan, is hem nog f 188.— schuldig en geeft hem daarvoor boeken in onderpand. Not. D. Verhaghen, Leiden.

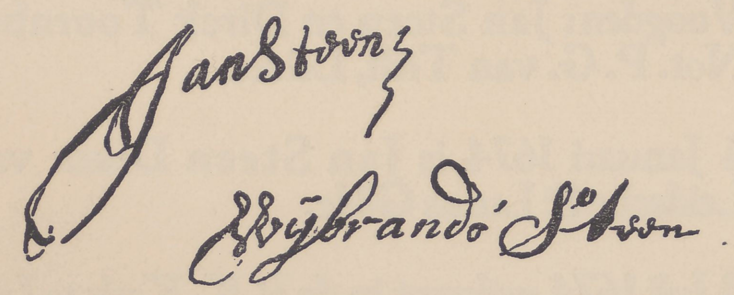
15 Juni 1671. Wijbrant Steen is f 214.— voor wijn schuldig. Pieter de Vois blijft borg voor hem. Not. N. van Leeuwen, Leiden.

13 Augustus 1671. Contract tusschen Juffr. Swaentie Steen meerderjarige, ongehuwde dochter en Monsr Wybrant Steen haren broeder. Wybrant zal trekken de huur en renten van het huisje op de Cellebroersgracht, haar toebedeeld, maar de reparaties en verpondingen zal hij betalen. Daarentegen zal Swaentie jaarlijks korten van het bedrag dat zij volgens testamentaire beschikking van hun vader (Havick) verplicht is alle jaren aan Wybrandt uit te keeren f 10.— Na Swaentie's overlijden zal Wijbrandt het huisje als een vereering erven. Enz. Not. Tierens, Leiden.

Gedoopt 20 Aug. 1674: Alvinus, vader: Wybrandus Steen, moeder: Catharina de Vois, getuigen Ioannes Steen, Catharina Steen. R.K. doopboeken, Leiden.

20 Mei 1674. Accoord tusschen d'eersame Srs Ian Steen, M^{r} schilder, Vegter van Griecken, man en voogd van Margarieta Steen, Swaentge Steen en Catharina Steen, ongehuwde personen, erfgenamen van Havick Jansz Steen, en Sr Wybrant Steen. Havick had de vier eerste kinderen tot erfgenamen benoemd en aan Wybrand slechts een jaargeld van f 80.— toegedacht.

Zij willen dit nu anders schikken en die rente afkoopen. Wybrand zal 1 Oct. 1674 ontvangen het huis op de Cellebroersgracht „in seeckere poort aldaer" en bovendien f 562:10st van Jan, Margareta en Catharyna, en van Swaentje f 87:10st. Swaentje zal na haar overlijden nog f 100.— aan Wybrand doen uitkeeren en daarmede zal alles geschikt zijn. Jan en Wybrand teekenen:

Not. J. van der Stoffe, Leiden.

5 Nov. 1674 verklaart Wybrant Steen (weêr als Wybrando!) van die bedragen ten volle voldaan te zijn. Not. als voren.

20 Januari 1677. Cornelis en Pieter de Voys, Wybrant Steen, getrouwd met Catharyntge de Voys, Adriaen de Voys (schilder) enz. kinderen van za: Alewyn de Voys (Organist)... machtigen enz. Het kind Alvinus van Wybrand was dus naar zijn schoonvader genoemd. Notaris als voren.

Gedoopt 26 Febr. 1678: Leonardus. Vader: Wybrandus Steen. Moeder Catharina de Vois. Get: Cornelia de Vois, Margaretha Steen. Doopboeken R.K. Kerk, Leiden.

13 Febr. 1679. Pieternelletge de Vois stelt zich borge voor haren zwager Wybrant Steen voor f 162.— wegens huishuren van het huis op de Papegracht waar hij woont, en die hij schuldig was gebleven. Not. Abbenbroeck, Leiden.

27 Juli 1679. Adriaen de Vois, Mr Konstschilder, Cornelis de Voys, bakker, Pieter de Vois, Organist, Wybrant Steen, als getrouwd hebbende Catharina de Voys, Petronella de Voys, jonge d^{r} en Francoys Coopman, vader en voogd zijner kinderen, gepro-

BURGEMEESTER VAN DELFT EN DOCHTER

(VERZAMELING LORD PENRHYN TE PENRHYN CASTLE)

DE ALCHYMIST

(VERZAMELING EARL OF CRAWFORD AND BALCARRES TE LONDEN)

creërt bij za: Barbara de Voys, alle erfgenamen van Alewyn de Voys, in syn leven Organist en Maria Hasebroeck verkoopen een huis in de Lommertsteegh; voor f 66.— Transporten, Leiden.
15 Febr. 1680. Wybrandt Steen als man van Catrina de Vois is mede erfgenaam van den Organist Hermanus van Eyck te Ryswyk. Not. Vos, Ryswyk.

22 Mey 1681. IJsbrant (lees: Wybrant) Steen als voogd over de kinderen van za: Adriaen de Vooys (schilder) en Maria van der Vegt nopende de goederen, haer opgekomen van Susanna Jacobsdr. Everaerts bekent als zoodanig schuldig te zijn aan Cornelis de Vooys f 300.— onder verband van een huis en erve op den Ouden Cingel. Reg. Gener: Verbanden enz. Leiden.

11 Januari 1683. Monsieur Simon Barbey, die op reis gaat, machtigt Sr Wybrand Steen, om alle wisselbrieven voor hem te accepteeren en hem in zijne zaken te vertegenwoordigen. Not. den Blaeuwen, Leiden.

11 Aug. 1692. Wybrandt Steen verklaart dat zijn Vader (Havick) aan een slager vier koeien had verkocht maar er nooit geld van gezien heeft. Hij en zijne medeerfgenamen hebben die schuld voor een „quade schult" aan Johan van Rynsburgh overgedaan. Not. Cingelshouck, Leiden.

10 Juni 1697. Sr Wybrant Steen, Commissaris op Seelant en d'eerbare Juff^e Catarina de Vois benoemen elkander over en weder tot voogd over hun kinderen en secludeeren de Weeskamer. Met reusachtige letters geteekend: Wijbrandus Steen. Not. N. Gael, Leiden.

CORNELIS STEEN.

Over dezen zoon van Jan Steen, die toch ook kunstschilder, waarschijnlijk tevens kladschilders winkel houdende was, zijn wij niet zeer volledig ingelicht.
Ik weet niet, wanneer hij geboren is; daar hij 1680 als meesters-zoon lid van het Leidsche St Lucasgilde werd, en een jaar later reeds als Wed^r hertrouwde, vermoed ik, dat hij omstreeks 1655, misschien te Delft, te Warmond of den Haag het levenslicht aanschouwde. Op het incomplete lijstje van de genealogische lijsten van Rijkhuize (Universiteitsbibliotheek te Leiden) komt Cornelis Steen als 2e zoon, nà Thadeus, geb. 1651, voor. 1653 werd Eva geboren; misschien volgde toen Cornelis.
Eerst zeer onlangs kwam er een schilderijtje te voorschijn, dat men mij als een Jan Steen aanbood, maar waarop ik duidelijk C. Steen las. Het is gelukkig beland in het Museum „de Lakenhal" te Leiden. Het stelt voor een vertrek met vier personen; de hoofdfiguur een leelijke man, die een dame met een schotel eten in de handen, wil caresseeren. Niet onaardig maar toch derde rangs kunst.

Het lijdt wel geen twijfel of Cornelis is bij zijn vader in de leer geweest. Ik heb wel eens vermoed dat hij dezen bij omvangrijke stukken wat geholpen heeft, doch waarschijnlijker is, dat hij stukken van zijn vader copieerde en die aan den man hielp brengen. Het aantal goede, soms zeer knappe oude copyen naar Jan Steen is legio. Hoe deze later ontstonden vermeldt Justus van Effen 1734 in zijn Spectator. Men vindt het vermakelijke verhaal aan het einde der „Oorkonden".
Reeds 7 Mei 1679 gehuwd met Maria (Hercules) Overlander, waarschijnlijk een voordochter van Jan Steen's tweede vrouw want Margaretha Steen, getuige bij het huwelijk, heet hare meuy! lezen wij in de registers van het Leidsche St Lucas gilde:
1680. Cornelis Steen, voor zyn incomen betaelt

doordat hy een meesters zoon is	f 5:0:0
Syn jaer betaelt	f 15:0

Reeds 1681 komt hij als hoofdman voor, en 1693 is hij zelfs Deken van het gilde, ook 1694 (afgaande Deken) en tusschen 8 en 16 Februari 1697 wordt hij in de Pieterskerk begraven, komende van de Lange Brugge (waar hij reeds 1679 woonde!) Zou hij nog in het ouderlijk huis, dat zijne moeder verkocht had, gewoond hebben, als huurder?
Hij had een talrijk gezin, maar de vele kinderen die van hem aangeteekend zijn, ontvielen hem ook spoedig weer.
14 Januari 1680 werden er tweelingen van hem bij zijne eerste vrouw gedoopt in de R.K. Kerk: Joannes en Nicolaus. Wellicht de eersten? Thadeus en Catharina Steen zijn getuigen. Maar begraven zijn:

12 October	1683	telkens: een kint van Cornelis Steen, Lange brugge.
13-20 November	1683	
10-17 Februari	1685	
12-19 April	1687	
4-11 Juli	1693	
23-30 Maart	1697	

Na den dood zijner eerste vrouw, 1680 of 1681, hertrouwde hij.

OORKONDEN

21 November 1681 maakt hij bij Notaris I. van Gebertshagen te Leiden huwelijksche voorwaarden als: d'eersame Cornelis Steen, M[r] Schilder, Wed[r] van Maria Hercules, geass[t] met Wybrandt Steen, Commissaris van het Zeeuwsche Veer, zijn Oom van 's-vaders zijde, als toecomende bruydegom;
en d'eerbare Catarina van der Lindt, jonge d[r], geass[t] met Elisabeth van Dam, Wed[e] van za: Hermanus van der Lindt. Buiten gemeenschap van goederen. Het huwelijk vond omstr. Dec. 1681 (proclamatie 20 Nov.) plaats. Toen woonde hij in de Wolsteeg, waar ook zijn bruid woonde. Maar het zal een uitgang van het huis Langebrugge geweest zijn. Voor denzelfden Notaris maakt het echtpaar 24 Nov. 1683 een testament. De vrouw ligt ziek in het craembedde. Zij wonen aan de Lange brugge omtrent de Wolsteegh; de langstlevende is universeel erfgenaam en verplicht zich de voogdye van de kinderen op zich te nemen. 1 Mei 1697 benoemt de Wed[e] dientengevolge tot medevoogden nevens haar over hare kinderen haar broeder Cornelis van Dam van der Lind en Floris van der Lind. Notaris J. van der Stoffe, Leiden.
3 Mei 1697 verclaert Catharyna van der Lindt voor Heeren Weesmeesteren de voogdy over de kinderen op zich te nemen. Registers van Seclusien. Weeskamer, Leiden.
Lang zou zij niet meer ongehuwd blijven. Reeds 24 Januari 1698 maakt zij wederom huwelijksche voorwaarden met een Weduwnaar, Willem van der Wal, vroeger gehuwd met Geertruyd de Groot. Zij trouwen buiten gemeenschap van de in te brengen goederen.
De Weduwe van den schilder brengt o.a. in:

Obligaties en contante penningen		f 1830.—
twee schilderijen synde vader en moeder	„	6.—
(Zou daarbij geweest zijn het portret van Jan Steen thans in 's-Rijks Museum?)		
aan drooge verwstoffen	„	80.—
7 schilderijen	„	7.—
In 't voorhuis:		
9 schilderijen	„	25.—
8 schilderijen in de gang als in de keucken	„	12.—
op het kamertje:		
15 schilderijen	„	80.—

Alles te zamen wordt haar boedel geschat op f 2626.— en „bovendien het huys waarin zij woont op de Langebrugge, omtrent de Wolsteeg gewaardeert op 600 gl."
De bruid heeft geen andere lasten dan 900 gulden voor haar kind.
„De bruydegom heeft verclaert niets te bezitten „dan syn wolle en linne clederen ende eenighe „andere weynige goederen te samen f 150.—
Not. J. van der Stoffe, Leiden.

24 Januari 1698 geven de medevoogden over het kind van Cornelis Steen toestemming tot het huwelijk en haar de vrije beschikking over den geheelen boedel, mits op zich nemende de alimentatie van het kind, en de betaling van f 900.— die de voogden er voor zullen beheeren.

THADEUS STEEN

Deze, oudste zoon van Jan Steen, die als kind zonder twijfel zeer dikwijls door zijn vader in diens werken vereeuwigd werd, is, zooals wij zagen, 6 Februari 1651 in den Haag gedoopt. Toevallig vond ik in een acte van 26 April 1672 te Amsterdam bij Not. H. Outgers verleden:
Tadeus Steen, Soldaat onder Cap[t] Dirck van Haringcarspel, oudt 20 jaren . . . .
Hij teekent: Tadeuis Stccn, (de e's precies als zijn vader!) 20 Januari 1683 is hij te Leiden getuige bij een testament bij Not. Pety.
Hij huwde 12 April 1682 te Leiden, als schilder, wonende achter de Pieterskerk, geassisteert met Wybrant Steen, zijn Oom, met Helena Smith, van Leiden, uit de Nieuwe Steegh, geassisteert met Maria Hulstman, haar zuster.
20 April 1685 gedoopt R.K. Kerk te Leiden:
Margaretha (naar zijne moeder!)
Vader Thadeus Steen
Moeder Alida (zal wel Helena moeten zijn).
Get: Margareta Steen.
Maar 16 Februari 1688 in dezelfde kerk:
Christina
Vader Thadeus Steen
Moeder Helena Smit
Get: Elisabeth Steen inplaats van Maria Hulstman.
(19 Juni 1684 betaalde Tede (Thadeus) Steen f 3.— als meesters zoon, voor zijn inkomen in S[t] Lucas Gilde. Een schilderij van zijn hand is mij niet bekend).

97

KINDEREN MET KAT

(VEILING FRED. MULLER & Co. TE AMSTERDAM, MEI 1914)

EEN „PINXTERBLOM"

(VERZAMELING JOHNSON, TE PHILADELPHIA)

SCHILDERIJEN VAN JAN STEEN IN XVIIE EEUWSCHE INVENTARISSEN

18 Mei 1656. Victor van Griecken krijgt uit den boedel zijner moeder
een stuckie van Steen in de keucken f 12.—
(een groote van Goyen f 15.— Es. van de Velde f 12.— enz.) Zie hieronder. Not. van Campen, Leiden.

23 November 1656. Inventaris van Helena van Swanenburch, Wed^{e} van Jan van Griecken [Familie van Jan Steen!]. Leiden: Een boerekermis van Jan Steen. Zie hierboven. Not. A. Raven, Leiden.

1657. In de zeer groote collectie van den kunstkooper Johannes de Renialme, 1657 te Amsterdam getaxeerd, bevond zich onder de honderden schilderijen, die hoog geprijsd werden door den schilder Adam Camerarius en den kunstkenner en verzamelaar Marten Kretzer, ook handelaar: een boeregezelschap van Jan Steen f 12.— (dat is lager dan alle anderen.) Zie mijne Künstler Inventare.

1661. Inventaris van Geertruyt van Brederode. Het principaal van Jan Steen f 40.—. Weeskamerpapieren, den Haag.

1663. In den boedel van Kapitein Adr. van den Bosch, den Haag: Een bordeeltge van Steen. Not. van de Vijver, den Haag.

Januari 1665. De groote kunstbeschermer en verzamelaar Doctor Gerard van Hogeveen, Heer van Hoogeveen, te Leiden, bezat in zijn rijke verzameling ook 2 of meer stukken van Jan Steen, waaronder een Magdalena! Not. C. van Berendrecht, Leiden.

1666. In het groote Kunstkabinet van den Heer Bugge van Ring te Leiden bevonden zich: Verkeerders-speelders van Jan Steen in syn joncheyt, een groot stuck, synde een vreucht op Drieconingen avont van Jan Steen, een boerekermis waerin een poppinne met een out man, spelende op een ticktackbert van Jan Steen. Een Kroechie van idem. Not. Archief, Leiden.

19 April 1668 overleed te Leiden Jan Jansz van Rhyn. Hij bezat in zijn verzameling:
No. 16 een lindeboom door Jan Steen.
No. 44 een lantschapgen door Jan Steen.
Belangrijke verzameling van ± 160 schilderijen, waarbij eenige door Rembrandt e. a. Not. Outerman, Leiden.

23 October 1668. Opbrengst der Veiling van Cornelis de Putter, door de Wed^{e} verkocht: No. 79. Jan Steen f 15. — Een Alexander le Petit f 220.—, Rembrandt f 50.—, Hoogstraten f 180.—, Nic. Willingh f 105.— en f 177.—, maar ook vele meesters tegen lage prijzen. Not. J. Vos, den Haag.

1 Febr. 1669. Schilders taxeeren den boedel van Gerard ten Berch te Haarlem, alles zeer laag: een vroutje van Jan Steen f 12.— (Ostade f 10.— van Goyen f 7.— Judith Leyster f 3.15 enz.) Not. Geraers, Haarlem.

Oct. 1669. Taxatie der schilderijen van Harmanus Groen en Maria Geraers, Haarlem: Een schilderij van Jan Steen f 12.— (een conterfeitseltje van Claes ofte Dirck Hals f 3.—. Roelof van Vries f 10.—. Jan van Goyen f 4.—. Ostade f 2½. Heda f 8.—. C. Decker f 12.—. Jan Miense Molenaer f 10.—. Pieter Molyn f 10.—, Enz. Not. Baert, Haarlem.

3 October 1670. Inventaris van de rijke Collectie van Michiel Zilcken, Amsterdam, met werken van zoowat alle bekende meesters van zijn tijd: Twee schilderijen van Jan Steen. (Niet beschreven). Not. A. Lock, Amsterdam.

30 Mei 1673 geeft de schilder Lambert Hendricxsz van der Straaten te Haarlem een menigte schilderijen in onderpand, waaronder zeer interessante en „dartien stucx van Lambert Hendricx selffs en een conterfeijsel van Jan Steen. Ook: twee copyen naer Jan Steen. En dit nog bij zijn leven! Not. Baert, Haarlem.

1676. Taxatie door Jan Steen's vriend Carel de Moor, van de schilderijen door Johannes de Roeveroy te Leiden (overl. 29 Mei 1676) nagelaten.
Een vrou toeback rokende van J. Steen f 15.—.
Dit aardige stukje bevindt zich meen ik nog te

Leipzig in eene particuliere verzameling. Ik bezit er een photo van.
Eenige ticktackers van J. Steen f 15.—.
Maar alle schilderijen zijn zeer laag geschat. Not. Leffens, Leiden.

18 April 1676. Barent van Lin, tegenwoordig in den Haag, transporteert voor een schuld een heel kabinet schilderijen. Daaronder:
een trou van Tobias, door Jan Steen.

July 1676. Inventaris Andries Ghys de Jonge te Leiden:
In de groote benedenkamer: een stuckgen van Jan Steen. Not. Verhagen, Leiden.

25 Sept. 1678 overleed te Leiden Johannes Apeus de Bye. In zijn verzameling bevond zich:
een familie van Steen,
copyen na Dou, Ostade, enz. en ook:
een stuck van Fabritius, synde 't stenigen van de Susanna boeven! Not. Toornvliet, Leiden.

1679. Boedel van den Heer Symon van Tethrode te Haarlem
Op de zaal: een musycq van Jan Steen en een stuckie van idem.
Not. van Campen, Haarlem.

23 Oct. 1680. In de uitgebreide verzameling van den Heer Jan Wils en Maria Vingboons te Amsterdam: een alchimist van Jan Steen. Not. S. Vingboons, Amsterdam.

1681. Inventaris Sara de la Vainqueur, Amsterdam: een maaltijtje van Jan Steen. (En een landschap van Johannes Vermeer — van der Meer van Haarlem? of Vermeer? Not. van der Groe, Amsterdam.

1682. Inventaris Dirck Banheyning, Coopman, Amsterdam: een Signoor en een Juffrouw van Jan Steen. Not. de Winter, Amsterdam.

9 Dec. 1684. In den deftigen boedel van den Heer Jan de Wijs, op dien dag overleden op de Heeregracht te Amsterdam:
Hester en Haman door Jan Steen. (Vier schilderijen van Metsu; Hondecoeter, Wouwerman, Lievens, van Aelst e.a.) Not. v. Ulenbroeck, Amsterdam.

Nov. 1686. In het rijke Kabinet van de weduwe van den kunstschilder Nicolaes Rosendael te Amsterdam: N°. 46. een docktertje van Jan Steen. Not. de Winter, Amsterdam.

1687. Inventaris Jan Besuyen, Amsterdam: een schilderij van Jan Steen, zijnde een man, die op de bas speelt. Not. J. Schrick, Amsterdam.

1688. Inventaris Gillis Hoybergh, Amsterdam: Cleopatra, van Jan Steen. f 120.—. (Wolfraet f 220.—. Paris Oordeel van Berghem f 80.—. Wynants en Adr. van de Velde f 75.— enz.) Not. N. van Loosdrecht, Amsterdam.

Januari 1689. Inventaris Abraham Lense, Amsterdam:
rederyckers van Steen
een Pinxterblom van Steen
de Koningh drinckt van Metsu (nu te München). Not. J. Hellerus, Amsterdam.

11 Aug. 1690 bevindt zich bij Mr. Dirck Carreman, Chirurgyn te Leiden:
een copie van Jan Steen in gesneden lijst. Op f 8.— getaxeerd. Not. Raven, Leiden.
N.B. Reeds 25 April 1668 transporteert Adam Benninck in den Haag aan zijne moeder:
een stuck naer Steen, van bedelaers. Not. Dispontyn, den Haag.

Mei 1691 taxeert de vermaarde I. P. Zomer de Collectie van Pieter Uylenbergh te Amsterdam; alles zeer laag, f 15.—, f 20.—, f 24.—, f 70.—. Maar een „bedurve huyshoudinge van Jan Steen: f 130.—, een boerebruyloft van Jan Steen f 150.—, een gezelschap daeronder een Bode van Jan Steen f 30.—. De schaking van Proserpina (Rembrandt?) f 18.—, een Muzyk van Pieter de Hoge f 36.—, Landschap met een pontge van Adr. van de Velde f 40.—, Kerken van E. de Witte elk f 24.—. Not. Commelyn, Amsterdam. Deze taxatie is zeer belangrijk, daar in deze verzameling de Jan Steen's reeds het hoogst worden gewaardeerd.

1694. Taxatie der schilderijen van Jacobus Casteleyn te Haarlem: een copy na Steen f 7:10 st. (De Poorter f 6.—, Casteleyn f 44.—, van Goyen f 6.—, Spruyt f 5.—, Th. Wijck f 15.—, Frans Hals f 10.—, nog een van Goyen f 1:16 st. Not. Baes, Haarlem.

Aug. 1695. Inventaris Margaretha Elias, Wed. Kapitein Elbert van Liebergen Amsterdam: een boeregelagh van Steen. Not. van Liebergen, Amsterdam.

DE RUST VOOR DE HERBERG

(MUSEUM TE MONTPELLIER)

99

SIESTA
(EX-VERZAMELING DE RIDDER. TEGENWOORDIGE EIGENAAR ONBEKEND)

SCHILDERIJEN IN XVIIE EEUWSCHE INVENTARISSEN

Mei 1696 brengt de Heer Niels Hammer ten huwelijk mede, met vele familieportretten .... een Alchymist door Jan Steen geschildert. Not. Backer, Amsterdam.

1697. In de fraaie Collectie van de Weduwe van Jan Groen te Haarlem met werken van Jacob van Campen, de Vrooms, Brakenburgh, Post, Molenaer, de Ostade's, de van der Meer's ook: een Copy naar Jan Steen. Not. van Noppen, Haarlem.

1697. Taxatie van het Kabinet van den Heer Isaak Gerard, Amsterdam. Rijke Collectie! Hij was Raad en Vroedschap van Leiden, en de taxatie had daar plaats tot buitengewoon lage prijzen. O. a. Honsselaersdyck door Jan Steen f 6.—. Maar Palamedes f 6.—, 3 Brouwers f 15.—, Carel Fabritius f 15.—, Lievens f 10.—, Wouwerman f 120.—, Dou f 300.—, Holbeen (!) f 31.—, Barent Fabritius f 18.—, van Goyen f 5.—. Not. D. van der Groe, Amsterdam.

Mei 1697 bezit de Wed^{e}. van Jonas Balckman Amsterdam: een siecke met een doctoor van Jan Steen. (En een Andromeda van van Loon en Susanna met de boeven door van Loon!) Not. van der Groe, Amsterdam.

1 Juny 1697. Inventaris der Wed^{e}. van Jacob Rooleeuw, Amsterdam: een boerenmaaltijt van Jan Steen. Not. Backer, Amsterdam.

Mei 1698. Inventaris Wed^{e}. Blasius van Nievelt, Amsterdam. Vele schilderijen zonder namen, o. a.: een oude borstevoelder enz. en: een pijn-schreeuw van Jan Steen. Not. Backer, Amsterdam.

1700. Inventaris van Dr. Wynandus Spoor, Amsterdam: een Matressie door Steen f 15.—. Maar alles in dezelfde wijze laag getaxeerd. Not. Ypelaer, Amsterdam.

1701 verkoopt Pieter van der Luyt aan M^{r}. Joh. Clifton een schilderij van J. M. Molenaer f 40.— en dito van Jan Steen f 125.— een wintertje van Ostade f 36.—. Not. Carel, Amsterdam.

1705 hing te Leiden in het Zy salet van M^{r}. Adriaen van Cruyskercken, regeerende Schepen aldaer: een Klosbaan, van Jan Steen.

JUSTUS VAN EFFEN
OVER COPIEËN NAAR JAN STEEN

DE HOLLANDSCHE SPECTATOR 21 JUNI 1734.

DAAR is wel geen tweede schilder in de 17e eeuw geweest — misschien Brouwer nog? — die zooveel en zoo goed gecopiëerd werd als Jan Steen. En soms zijn die herhalingen zoo knap geschilderd, dat nog de beste kenners er soms inloopen, en eerst als het origineel, echt gemerkt, voor den dag komt, wordt de vergissing erkend. Blijkbaar waren er veel liefhebbers voor eenige zijner stukken om den geestigen inhoud, en was men reeds blijde een goede copie te bezitten, als het origineel niet te verkrijgen was. Natuurlijk trachtten sommige handelaars zulke herhalingen voor origineelen te laten doorgaan.

Van zulke gevallen geeft Van Effen het volgende vermakelijke staaltje:

„Daar moet ik je een kluchtig geval of twee van vertellen, zei iemand uit den hoop, die al goede kennis scheen te hebben van de streeken die onder sommige Kunstkoopers en eerlooze Schilders in zwang gaan, en daar op liet hy zich dus uit.

Een Schilder uit een nabuurige Stad lei te Rotterdam een verkooping aan meest van Copyen door hem zelf gemaakt; Hij laat'er een Catalogus van drukken en omdeelen, en stelt op No. 1 Een stuk van Jan Steen: Een Kunstkooper, die wel weinig van de garsten brooden gegeeten hadt, maar zich echter niet vies betoonde van een handjevol bedrochs, gaat naar het logement van den verkooper, vindt hem bezig aan het naschilderen van dat hoofdstuk der vendue, dat door hem voor een principaal wordt aangezien. Hy verzoekt den Schilder dat hy 't hem in stilte verkoopen zou, daar was noch tyds genoeg om 't ander af te maaken, en het in de plaats te laaten veilen. In 't eerst wou 't niet lukken, neen, de Schilder was een eerlyk man, die zich met zulke dieven streeken nooit moeien zou, maar als hem eindelyk gelds genoeg geboden wierdt, raakte de koop klaar, en 't jongste Steentje koomt in de plaats van 't ouwe bastaardtje op de vendue. Toen waarschouwt de kunstkooper in 't geheim alle zyne kennissen, dat No. 1 een Copy was, waar van hy 't principaal bezat, niettemin koopt hy 't zelf voor een prysje, voorgeevende daar door te willen beletten, dat 'er niemand meer mee bedrogen zou worden. Eenige dagen daar na zendt hy zyn gewaand principaal naar zekere Stad om het daar aan de liefhebbers te presenteeren. Het wierdt niet alleen voor onecht geschouwd, maar men verwittichde met een den aanbieder, waar hy 't origineel kon zien, benevens de eerste Copy, die 'er na geschilderd was, en voor een schoorsteenstuk diende; zo dat het echte reeds Overgrootvaar was, want elke bastard hadt telkens een bastard overgewonnen.

Wy lachten om de pots, en ik vraegde den vriend, die ons met dat verhaal geregaleerd hadt, hoe ze zich hielden als zulke streeken ontdekt worden, en kreeg tot bescheid, dat de meesten alle schaamte verlooren hebben, en van verblikken noch verbloozen wisten; ze trekken af als hoenderdieven, en gaan wat verder van honk in verwachting van wel ergens een onkundigen by 't linker been te krygen. Maar, zei ik, 't is onbedenkelyk dat een Kunstkooper zich zo bedriegen laat. Verwonder U daar niet van, hervatte hy, daar loopen'er veelen onder, die zo min van de kunst weeten, als het kalf van den Zondag, 't geen gy ligt begrypen zult, dat waar is, als gy maar bekent wat ze geweest zyn, eer zy aan dien bedrieglyken handel kwaamen. Dezelfde Schilder, daar ik zo even van gesprooken heb, betrok dien zelfden Kunstkooper toen ter tyd noch op een aardige manier, hij hadt twee Copyen naar Zeetjes van Willem van de Velde op oud doek gemaald, en stelde daar nevens twee anderen die noch nat uit het penceel kwaamen, en vraagt met één, of men 'er wel de minste onderscheid in vinden kon, en krygt tot antwoord: zou men niet? de principaalen zyn veel eeler en losser behandeld, daar is een styfheid in de anderen, die ze ras doet kennen voor 't geen ze zyn; en om te toonen dat hy 't meende, biedt hy geld voor de eersten, en ze worden hem eindelyk gegund. Nu kunt gy wel denken, hoe hy, toen 't 'er op aan kwam om ze weer aan den man te helpen, zwetste en zwoer, dat 'er geen de minste twyfel over de echtheid van zyne stukken kon

vallen, wyl hy zich vast verbeelde, dat 'er niet aan te twyfelen was. Ja, ja, al weeten ze beter, viel onze Schilder daar op in, ze zweeren evenwel by al wat heilig is, en ook wel by 't onheilige, dat is by hunne conscientie, dat ze tweemaal zo veel voor een schildery gegeeven hebben, als 't hun kost. Ik weet 'er voorbeelden van. Vinden ze iemand, dien ze 't wys kunnen maken, zo hebben ze groote kans om den naam te krygen, dat ze zich met een maatige winst te vrede houden. Lekt het uit, wat verhaal is 'er op? even zo weinig als op het bedrog dat de eene Kunstkooper eens aan den ander speelde, en ik om de grap verhaalen zal. Hy zendt zyn wyf met een Copy naar Wouwerman (want met de schilderyen van de beroemste meesters loopt men 't grootste gevaar van bedrogen te worden, zo men geen grondige kennis van hunne manier of penseeltrant heeft.) Hy zendt haar, zeg ik, naar den Haag, zy gaat 'er mee by Kunstkoopers voorgeevende, dat het uit een oude boel kwam, maar dat ze niet wist van wien het was. Het wordt voor een Wouwerman gekocht, eenige tyd daar na zien het anderen, en betoonen dat het een Copy is door aanwijzing van het principaal. 't Wyf weer in den Haag koomende word daar over aangesproken en gedreigt, dat men haar deswegens actie zou maaken.
Waar over? vraagt ze, zich zo onnoozel houdende als of ze geen drie tellen kon.
Dat gy ons een Copy hebt verkocht, was het antwoord.
Het kan niet weezen, zei ze tot haar verdeediging, want schoon ik den naam van den Meester niet en weet, ik weet echter heel wel, dat hy geen Copy en hiet.
Gaat het zo met de Inlandsche Kunst, was een remarque die ik maakte, hoe word 'er dan wel met de vreemde, en voor al met de Italiaansche, gespeeld!
Daar zal ik een staaltje van te berde brengen, riep de Schilder, dat ik aan 't huis van mijn Leermeester heb bygewoont. Een looze vos van een Kunstkooper doet hem een Italiaansch stuk naschilderen. Toen 't af was, koomt hij 't zien, en gevraagd zynde of 't naar zyn zin was, geeft hy ten antwoord dat 'er iets aan mankeerde, 't geen in een uur of drie te verhelpen zou zyn. Myn Meester belooft hem, als hy wist waar 't scheelde, dat hy 't verbeteren zou; daar op neemt de ander een mes, stoot een gat in de schildery, en gebiedt, dat het van agteren met een vuilbesmeurd doekje moest toegeplakt worden, en van vooren zo goed verholpen als doenlyk was, met één zeggende: nou zel het eerst voor een Origineel kunnen doorgaan, want de Italiaansche schilderyen hebben in 't gemeen al vry wat geleden.
Daarom houde ik meest van zelf by leevende Meesters de Schilderyen te bestellen, die ik hebben wil, dan weet ik vast, dat ik de Origineelen heb; zei de Liefhebber die ons het verhaal van de Rotterdamsche verkooping hadt gedaan.
Als of men 'er geen gekend hadt, sprak een der Kunstkooperen hem toe, die zich zelven copieerden, en ééne Historie twee of driemaal eveneens geschilderd hebben, en het stuk telkens voor groot geld, als het eenigste dat ze van dat subject gemaakt hadden, aan verscheide persoonen verkocht".
Men leze wat er nog verder volgt by van Effen en vermake zich er mede!

INHOUD

REGISTER DER AFBEELDINGEN

ALLE VAN SCHILDERIJEN DOOR JAN STEEN BEHOUDENS No. 2

No.	TITELS DER KUNSTWERKEN	Doek resp. Paneel	Afmetingen in c.M. hoog breed	Bijzonderheden	Aanwezig in het, resp. de	Geplaatst
1	ZELFPORTRET.	D.	0.73 × 0.62		'S RIJKSMUSEUM TE AMSTERDAM	tegenover den Titel
2	TOBIAS BIJ ZIJNE BRUID DOOR NICOLAES KNUPFER	P.	0.29 × 0.24	gemerkt	MUSEUM TE UTRECHT	na blz. 2
3	HAGAR, DOOR ABRAHAM VERSTOOTEN.	D.	1.26 × 1.09	gemerkt	MUSEUM TE DRESDEN	„ „ 2
4	SIMSON BIJ DELILA, DIE HEM HET HAAR DOET AFSNIJDEN	D.	0.625 × 0.768	gemerkt	VERZ. HULDSCHINSKY TE BERLIJN	„ „ 4
5	DE GEVANGEN SIMSON	D.	1.33 × 1.98	gemerkt	MUSEUM WALLRAFF-RICHARTZ; KEULEN	„ „ 6
6	DAVID ALS OVERWINNAAR DOOR SAUL'S DOCHTER, MICHAL, BEGROET	D.	1.06 × 1.58	gemerkt Jan Steen 1671	MUSEUM TE KOPENHAGEN	„ „ 6
7	HAMAN DOOR AHASVERUS BESTRAFT		0.72 × 0.94	gemerkt	VERZ. W. J. R. DREESMANN TE AMSTERDAM	„ „ 8

REGISTER DER AFBEELDINGEN

No.	TITELS DER KUNSTWERKEN	Doek resp. Paneel	Afmetingen in cM. hoog breed	Bijzonderheden	Aanwezig in het, resp. de	Geplaatst
8	LABAN ZOEKT DE DOOR RACHEL MEDEGENOMEN AFGODEN	D.	1.10 × 1.45	Was eens gemerkt en gedateerd 1661	MUSEUM LAKENHAL TE LEIDEN	na blz. 8
9	DE AANBIDDING DER HERDERS . .	D.	0.53 × 0.62	gemerkt	VERZ. GRAAF PININSKI TE LEMBERG	„ „ 10
10	DE 12-JARIGE JEZUS IN DEN TEMPEL BIJ DE SCHRIFTGELEERDEN . . .	D.	0.85 × 1.02	Links met monogram gemerkt	MUSEUM TE BASEL	„ „ 10
11	DE TERUGKEER VAN DEN VERLOREN ZOON	D.	0.95 × 1.20	Links gemerkt	VERZ. WECHTMEISTER, KULLA-GUNNERSTORP TE ZWEDEN	„ „ 12
12	DE BRUILOFT VAN KANA	D.	0.63 × 0.81	Met monogram gemerkt	VERZ. ALFRED BEIT TE LONDEN	„ „ 12
13	DE EMMAUSGANGERS.	D.	1.34 × 1.04	links gemerkt	'S-RIJKS MUSEUM TE AMSTERDAM	„ „ 14
14	ANTONIUS EN CLEOPATRA . . .	D.	1.13 × 1.905	gemerkt	VERZ. ANT. MENSING TE AMSTERDAM	„ „ 14
15	DE SABIJNSCHE MAAGDENROOF .	D.	0.69 × 0.91	gemerkt	VERZ. W. A. CLARK TE NEW-YORK	„ „ 16
16	EEN BEDORVEN HUISHOUDING . .	D.	0.835 × 1.06	gemerkt	VERZ. SCHLOSS TE PARIJS	„ „ 16
17	EEN BEDORVEN HUISHOUDING . .		0.77 × 0.862	gemerkt	VERZ. HERTOG VAN WELLINGTON TE LONDEN	„ „ 18
18	EEN BEDORVEN HUISHOUDING . .			gemerkt (Een oude copie, in Hollandsch bezit is 1.075 × 1.356)	VERZ. LORD ALLONDALE TE LONDEN	„ „ 18
19	SOO DE OUDEN SONGEN, SOO PYPEN DE JONGEN	P.	0.42 × 0.562	gemerkt	VERZ. LORD CRAWFORD AND BALCARRES TE LONDEN	„ „ 20
20	GEVECHT BIJ HET KAARTSPEL. .	D.	0.90 × 1.19	gem. met monogram	KAISER FRIEDRICH-MUSEUM TE BERLIJN	„ „ 20
21	VECHTPARTIJ IN DE HERBERG . .	P.	0.365 × 0.48	gemerkt en 167 . . (1671?) gedateerd	VERZ. S. BUCHENAU TE NIENDORF BIJ LÜBECK	„ „ 22
22	VROUW MET DE PAPEGAAI . . .	D.	0.50 × 0.40	gemerkt	'S-RIJKS MUSEUM TE AMSTERDAM	„ „ 22
23	DE SCHOOLMEESTER	D.	1.076 × 0.80		MUSEUM TE DUBLIN	„ „ 24
24	JONGENS- EN MEISJESSCHOOL . .	D.	0.83 × 1.08	gemerkt	VERZ. LORD ELLESMERE, BRIDGEWATER-HOUSE TE LONDEN	„ „ 24
25	DE St. NICOLAASAVOND	D.	0.82 × 0.695	rechts gemerkt	'S-RIJKS MUSEUM TE AMSTERDAM	„ „ 26
26	DE KEGELAARS	P.	0.65 × 0.85		VERZ. MICHAELIS TE KAAPSTAD	„ „ 26
27	DE KEGELAARS	P.	0.345 × 0.28		NATIONAL GALLERY TE LONDEN	„ „ 28
28	DE VISCHMARKT TE LEIDEN. . .	D.	0.43 × 0.565	gemerkt met monogram	STAEDELSCHE KUNST INSTITUT TE FRANKFURT a. M.	„ „ 28
29	DE DAM TE AMSTERDAM	D.	1.07 × 1.29	gemerkt	KON. OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP TE AMSTERDAM	„ „ 30
30	DE DUIVENTIL.	P.	0.36 × 0.465	Links gemerkt	VERZ. S. DE JONGE TE PARIJS	„ „ 30

REGISTER DER AFBEELDINGEN

No.	TITELS DER KUNSTWERKEN	Doek resp. Paneel	Afmetingen in cM. hoog breed	Bijzonderheden	Aanwezig in het, resp. de	Geplaatst
31	ZIGEUNERS IN LANDSCHAP . . .	D.	0.48 × 0.66	gemerkt	EX. THO. AGNEW & SONS TE LONDEN	na blz. 32
32	DE ZIEKE VROUW	D.	0.76 × 0.635	gemerkt	VERZ. VAN DER HOOP, 'S-RIJKS MUSEUM TE AMSTERDAM	„ „ 32
33	HET BEZOEK VAN DEN DOKTER .	P.	0.47 × 0.40	gemerkt	VERZ. HERTOG VAN WELLINGTON TE LONDEN	„ „ 34
34	DAER BAET GEEN MEDECIJN, HET IS DER MINNEPIJN	P.	0.605 × 0.46	gemerkt	KONINKLIJK KABINET VAN SCHILDERIJEN TE 'S-GRAVENHAGE	„ „ 34
35	HET ZIEKE MEISJE (Zie No. 34) . .	P.	0.60 × 0.49	gemerkt	VERZ. EARL OF NORTHBROOK TE LONDEN	„ „ 36
36	HET BEZOEK VAN DEN DOKTER .	D.	0.625 × 0.52	gemerkt	MUSEUM TE SCHWERIN	„ „ 36
37	DE OESTERMAALTIJD	D.	1.056 × 1.354	gemerkt Jan Steen 1660	VERZ. EARL OF LONSDALE TE LOWTHER CASTLE	„ „ 38
38	SOO GEWONNEN SOO VERTEERT .	D.	0.79 × 1.04	gemerkt en 1661 gedateerd	VERZ. VAN BEUNINGEN TE ROTTERDAM	„ „ 38
39	DEFTIG GEZELSCHAP . . . . . . (Zoogen.: familie van Goyen)	D.	0.83 × 1.00	gemerkt	Vroeger verz. Graaf d'Oultremont te Brussel, thans MEVR. HEUGEL TE PARIJS	„ „ 40
40	HET HUWELIJKSCONTRACT . . .	D.	1.31 × 1.72	gemerkt	MUS. TE BRUNSWIJK	„ „ 40
41	DORPSBRUILOFT	D.	0.63 × 0.80	gemerkt en 1653 gedateerd	VERZ. MANNHEIMER TE AMSTERDAM	„ „ 42
42	ALLEGORIE OP EEN HUWELIJK TE LEIDEN	D.	0.66 × 0.875	gemerkt en 1677 gedateerd	VERZ. R. SEMMEL TE DAHLEM-BERLIJN	„ „ 42
43	EEN HUWELIJKSMAALTIJD	D.	0.962 × 1.51	gemerkt	VERZ. HERTOG VAN WELLINGTON TE LONDEN	„ „ 44
44	BOERENHUWELIJKSFEEST	P.	0.34 × 0.44	gemerkt	MUSEUM DE ERMITAGE TE PETERSBURG	„ „ 44
45	BEDORVEN HUISHOUDEN; VROOLIJKE FAMILIEMAALTIJD	D.	0.87 × 0.71	gemerkt	MUSEUM TE MONTPELLIER	„ „ 46
46	DRIEKONINGENFEEST	D.	0.80 × 1.05	gemerkt en 1668 gedateerd	MUSEUM TE CASSEL	„ „ 46
47	VROOLIJK GEZELSCHAP	D.	0.811 × 0.689	gemerkt	BUCKINGHAM PALACE TE LONDEN	„ „ 48
48	DE DANSENDE POEDEL	P.	0.89 × 0.75	gemerkt met opschrift: Soo voorgesongen, soo nae gedanst.	VERZ. MICHAELIS TE KAAPSTAD	„ „ 48
49	JAN STEEN MET FAMILIE EN VRIENDEN	D.	1.31 × 1.60	gemerkt	KONINKLIJK KABINET VAN SCHILDERIJEN TE 'S-GRAVENHAGE	„ „ 50
50	VROOLIJK GEZELSCHAP	D.	0.62 × 0.77	gemerkt	BUCKINGHAM PALACE TE LONDEN	„ „ 50
51	PRINSJESDAG	D.	0.85 × 1.00	gemerkt en 1661 gedateerd	VERZ. HULDSCHINSKY TE BERLIJN	„ „ 52
52	BOERENFEEST IN DE HERBERG. .	D.	1.03 × 1.48	gemerkt en 1677 gedateerd	EX-VERZ. GOLDSCHMIDT TE FRANKFURT a/M.	„ „ 52
53	KERMIS.	P.	0.60 × 0.745	rechts gemerkt	VERZ. BARON VON GOLDSCHMIDT-ROTHSCHILD TE BERLIJN.	„ „ 54
54	BOERENKERMIS	D.	0.625 × 0.787	gemerkt	VERZ. LORD DESBOROUGH TE TAPLOW	„ „ 54
55	VERTREK VAN DE KERMIS . . .	P.	0.42 × 0.66	gemerkt	VERZ. Dr. H. SCHIEFFER TE AMSTERDAM	„ „ 56

REGISTER DER AFBEELDINGEN

No.	TITELS DER KUNSTWERKEN	Doek resp. Paneel	Afmetingen in cM. hoog breed	Bijzonderheden	Aanwezig in het, resp. de	Geplaatst
56	DE KERMIS TE WARMOND. . . .	D.	1.14 × 1.83		EX-VERZ. YERKES TE NEW-YORK	na blz. 56
57	DE MENAGERIE. (HET HUIS OUDTEIJLINGEN TE WARMOND) . . .	D.	1.07 × 0.82	gemerkt en 1660 gedateerd	KONINKLIJK KABINET VAN SCHILDERIJEN TE 'S-GRAVENHAGE	„ „ 58
58	HET HANENGEVECHT	D.	0.89 × 1.16	rechts gemerkt	VERZ. MARQUIS OF BUTE TE LONDEN	„ „ 58
59	NA DE KERMIS	D.	1.07 × 1.55	gemerkt	FRANS HALS-MUSEUM TE HAARLEM	„ „ 60
60	IN DEN TUIN VAN DE HERBERG .	D.	0.68 × 0.58	gemerkt	KAISER FRIEDRICH MUSEUM TE BERLIJN	„ „ 60
61	GEBED VOOR DEN MAALTIJD. . .	P.	0.52 × 0.44	gemerkt Jan Steen 1660	VERZ. MORRISON TE LONDEN	„ „ 62
62	GEBED VOOR DEN MAALTIJD. . .	P.	0.43 × 0.36	gemerkt	NATIONAL GALLERY TE LONDEN	„ „ 62
63	GEBED VOOR DEN MAALTIJD. . .	D.	0.99 × 0.85	gemerkt	VERZ. HERTOG VAN RUTLAND, BELVOIR CASTLE	„ „ 64
64	GEBED VOOR DEN MAALTIJD. . .	P.	0.48 × 0.43	links gemerkt	EX. VERZ. DE RIDDER TEGENWOORDIGE EIGEN. ONBEKEND	„ „ 64
65	NA DE DRINKPARTIJ	P.	0.525 × 0.64	gemerkt, links, met opschrift: Wat baet er Kaers of Bril als den Uyl niet zien en wil.	'S RIJKSMUSEUM TE AMSTERDAM	„ „ 66
66	BORDEELSCÈNE	P.	0.42 × 0.32	links gemerkt	LOUVRE TE PARIJS	„ „ 66
67	DE WIJN IS EEN SPOTTER. . . .	D.	1.087 × 1.675	gemerkt	VERZ. STRAUSS, TE WEENEN	„ „ 68
68	DRONKEN VROUW	D.	0.86 × 0.72	gemerkt	VERZ. BREDIUS, KON. KABINET VAN SCHILDERIJEN TE 'S-HAGE	„ „ 68
69	DE VROUW MET DE LUIT	P.	0.31 × 0.275	gemerkt	VERZ. E. G. VERKADE TE SCHEVENINGEN	„ „ 70
70	DAME AAN HAAR TOILET	P.	0.637 × 0.512	gemerkt en 1663 gedateerd	BUCKINGHAM PALACE TE LONDEN	„ „ 70
71	DAME AAN HAAR TOILET	P.	0.37 × 0.228	gemerkt	VERZ. J. DE BRUYN, SPIEZ	„ „ 72
72	JAN STEEN OP DE LUIT SPELEND.	P.	0.557 × 0.44		VERZ. EARL OF NORTHBROOK TE LONDEN	„ „ 72
73	DE SCHOONE BATHSEBA	D.	0.65 × 0.535	links gemerkt	VERZ. DUSCHNITZ TE WEENEN	„ „ 74
74	MEISJE, OESTERS ETEND	P.	0.20 × 0.14		VERZ. Prof. Jhr. Dr. J. SIX VAN HILLEGOM TE AMSTERDAM	„ „ 74
75	DE LUITSPELER	P.	0.39 × 0.31	links gemerkt	VERZ. MARQUIS OF BUTE TE LONDEN	„ „ 76
76	DE VERLIEFDE JONGELING. . . .	D.	0.64 × 0.51	gemerkt op de clavecimbel	VERZ. HEUGEL TE PARIJS	„ „ 76
77	MUZIEK OP HET TERRAS	P.	0.43 × 0.61	gemerkt	NATIONAL GALLERY TE LONDEN	„ „ 76
78	DAME, OP DE LUIT SPELENDE . .	D.	0.381 × 0.502	gemerkt	WALLACE COLLECTION TE LONDEN	„ „ 80
79	DE MUZIEKLES.	P.	0.41 × 0.31	gemerkt: Johanis Steen fecit 1656 (?)	NATIONAL GALLERY TE LONDEN	„ „ 80
80	DE PIANOLES	P.	0.365 × 0.502	gemerkt	WALLACE COLLECTION TE LONDEN	„ „ 80
81	SERENADE	D. op P.	0.40 × 0.31	gemerkt	RUDOLPHINUM TE PRAAG	„ „ 82
82	DE TEEKENLES	P.	0.24 × 0.205	gemerkt	VERZ. J. W. NIENHUYS, TE BLOEMENDAAL	„ „ 82
83	SCHILDERSATELIER (De Teekenles) .	P.	0.48 × 0.40	links gemerkt	VERZ. A. REIMANN, DENEMARKEN	„ „ 84
84	DE PANNEKOEKBAKSTER	P.	0.92 × 0.785	gemerkt	VERZ. HAGA TE NIVA	„ „ 84

REGISTER DER AFBEELDINGEN

SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
heeft tevens de navolgende werken over Nederlandsche Schilders uitgegeven:

I*. Het Gedenkwerk der Rembrandt Tentoonstelling in 1898 te Amsterdam gehouden, met 40 platen; formaat 70/54 c.m. en II*. als vervolg, met de tentoonstelling te Londen van 1899, een Gedenkboek met 26 platen. III. In het zelfde formaat, de complete reproductie der bekende schilderijen van Jan Vermeer van Delft en Carel Fabritius. Dit werk wordt in verband met nieuwe ontdekkingen geregeld voortgezet; aangevangen met 39 platen bevat het thans 45. Bovenstaande uitgaven zijn met tekst van Dr. C. Hofstede de Groot. IV. Anton van Dijk met tekst van Prof. M. C. Nieuwbarn met 20 platen (zelfde formaat). Vervolgens in het zelfde formaat als dit werk over Jan Steen (50/40 c.m.) V. De Rembrandt Bijbel, 2 deelen met 182 platen; in drie uitgaven, n. l. Nederlandsch, Duitsch en Latijn—Fransch. Toelichtingen door Dr. C. Hofstede de Groot. VI*. Jacob Maris door Th. de Bock met 90 platen. VII*. G. H. Breitner door Jan Veth c.s. met 90 platen. VIII*. Het Museum Mesdag en zijn stichters door Boele van Hensbroek en Marius met 90 platen. IX. Thérèse van Duyl-Schwartze door Prof. Dr. W. Martin met 129 platen en afbeeldingen in den tekst. X*. In iets kleiner formaat: Het Leven van Rembrandt door Jan Veth met 50 platen en 50 afbeeldingen in den tekst; en andere van kleiner conceptie. Van deze omvangrijke werken, die behalve sub X. bij uitgave van f 200 tot f 600 per Ex. kostten, zijn de met een * aangeteekende uitverkocht; van andere alleen de luxe uitgave.

Al deze uitgaven zijn geheel verzorgd door
K. GROESBEEK.